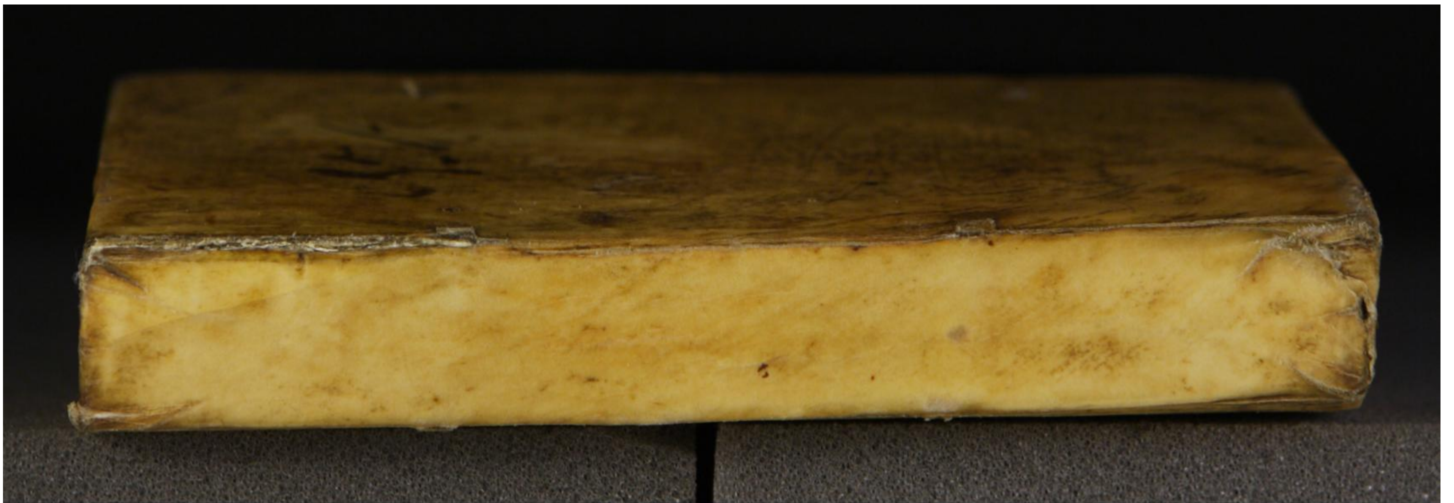
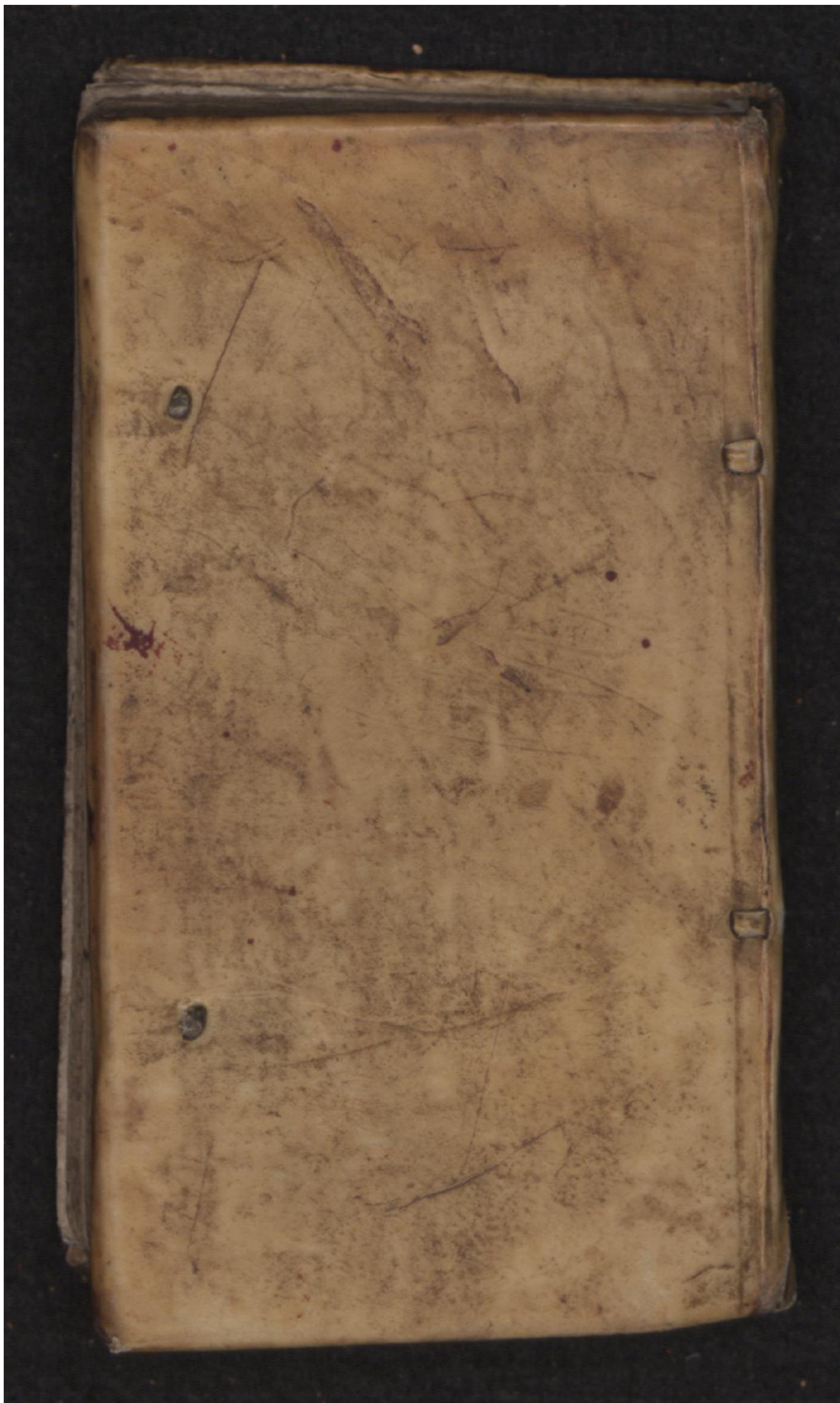

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1
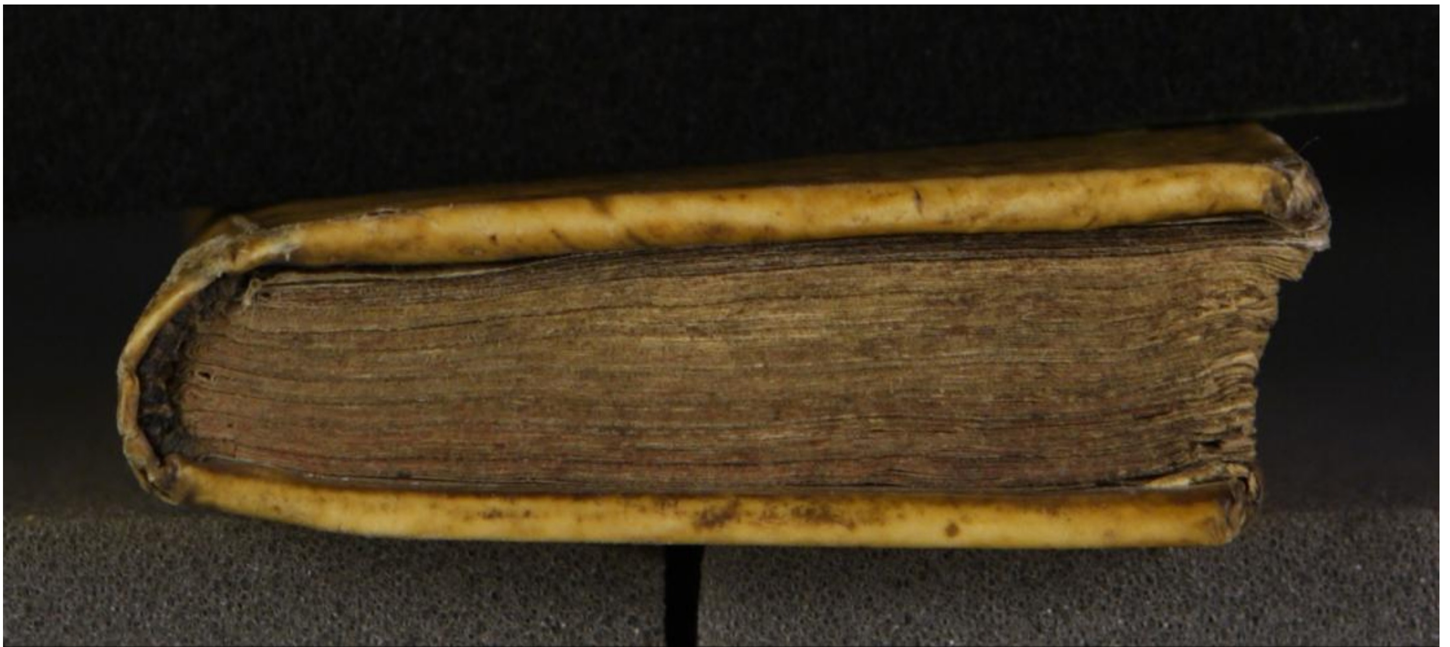

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

i. d: 30 oct. 57.

fin: d: 9 oct: 57. int Jent:

et Lyng 175 rs: Hafnh

vel: Hafn 155 d: 208 62

194 aar

4 - 76

Oblectatione cum honestate nihil est melius, sine illa vero nihil est pejus. Isocr.

Hafn: d: 27 Oct: 59. 37X

Vino utere moderate, quemadmodum enim ingurgitatum haud mediocriter offendit, ita intemperate haustum bibentem corroborat. Fil.

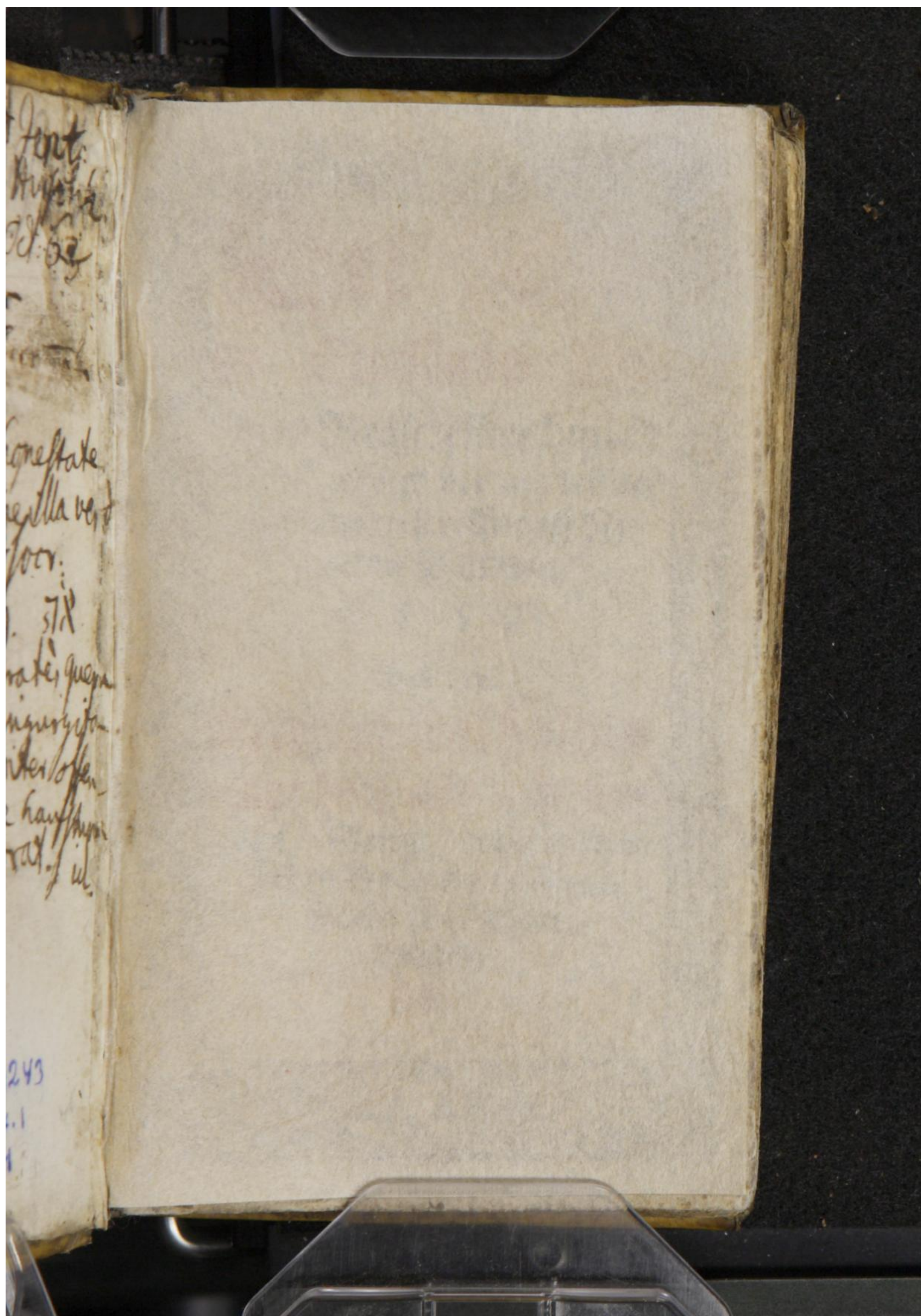
In stupido stupor

Hafn: d: 2 Oct. 53

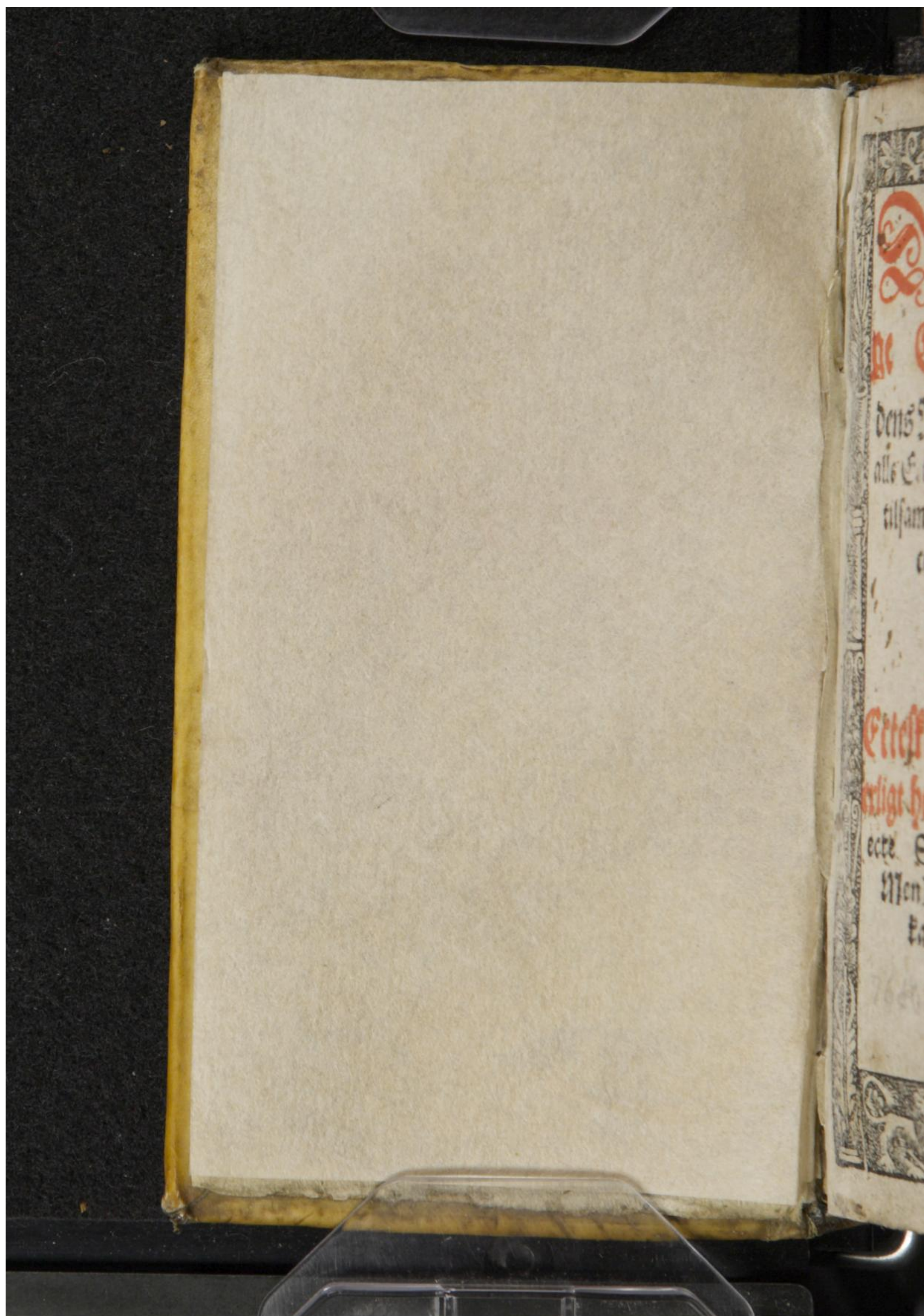

LN 1243
ex. 1
M

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

Det helli-
ge Ecteskabs Or-

dens Regle/effter huilcke alle Ectefolck bør ath leffue/ tilsammen screffne aff Nicolao Palladio.

1 5 5 7.

Heb. 13.

Ecteskab skal holdis erligt hoss alle/ och den
ecte Seng vbesmittet. Men Bolere och Haarkarle skal Gud dømme.

A

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

Erlig oc velbyrdig mand Erick Rosenkrantz Kongelig Mayestatis/ tro befalnings mand/ paa Vaabierge Slot/ ønsker ieg Nicolaus Palladius Guds naade oc venskab/ ved vor HErre Jesum Christum.

KÆre Erick/ gunstige Herre och synderlig gode ven/ som eder (vden tuil) vel dragis til minde/ at den tid i oc Eders kære Brud/ erlig och velbyrdig Jomfru Helenig Harnberg bleff effter Guds orden oc skick tilsammen giffne vdi den hellige Ectereskaffs Stat/ i vor Frue

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

Domkircke i Københaffn / da opregnede ieg kortelige vden at forklaring / nogle nyttelige regle/effter huilcke alle Ectefolck / bør at skicke deris leffnit. Saa vaar der nogle i samme Christelige oc erlige forsamling / som tygte nytteligt vere/ath ieg skulde lade vdgaa samme Regle/ paa det Ectefolcks Diefflе Kunde spegis/oc Ectefolck i Danmarcks Rige kunde leffue met huer andre Christelige/ erlige oc vel / oc icke saa skendelige fortørne Gud/och bygge Helffuede met huer andre som (disuer) mange gøre.

Haffuer ieg derfaar (som

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

vaar begerit aff mig) til-
hobe samlet same Ecte-
skaffs ordens Regle/ huer
met sine smaa lerdomme/
och ladet dem vdgaa Eder
och eders kære Brud til ære/
oc andre til gaffn/ Beden-
dis eder kerlige at i ville ta-
ge denne føye skenck til ta-
cke/ til saa lenge ieg kand
ydermere være eder til vilie
och tieniste. Haffue Mun-
cke oc Nunder i Klaaster
tagit flittelig vare paa de-
ris Regle/ som deris Or-
dens Abbet/ Dieffuelen
haffuer stigtet oc dictet/
ath de skulde paa vis tid
være i Chor/ paa Capitel/
i pibestue/ paa Søffnhuss/
oc viste naar de skulde rin-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

ge/siunge/ faste/ nicke/bu-
cke / brumle. Item at de
skulde vide huilcke Ordens
Brødre oc Søstre der skul-
de bruge sort/ huid / graa/
blaa eller braaget Cappe.
Hvor megit mere bør den
hellige Ecteskabs Or-
dens Brødre oc Søstre
(det er Hosbonde oc hustru)
flitelige at tage vare paa
Ecteskabs regle huilcke den
ne Ordens Abbet/Gud al-
mectigste haffuer selff lagt
dem paa vdi den hellige
Scrifft/Naar de der tage
vare paa/da er Guds velsig
nelse hoss dem. Oc haffue en
god samuittighed/ocsaa vn
der det hellige Kaars. Thi
S: Pouel siger / at i Ecte-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

skaff er ekon en legomlig tribulatz / met vduortis kaars oc modgang / och ligeuel haffue Ectefolck en induortis glæde / at de vide de ere i den Orden / som Gud haffuer selff stigtet oc velsignet / om de skulle end lide noget i samme Orden / men de som leffue vden Ecteskab i wtugt / Horeri / boleri / skørleffnit / de haffue en aandelig induortis tribulatz / at de føle oc forneme i deris Hierter / Guds brendende vrede / leffue och met en ond Samuittighed. Saadanne siger S. Pouel / skulle icke besidde Himmerigis Rige.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

Item horefolck oc skørleff-
uitz folck vil Gud selff for-
dømme/ Vor HErre Jesus
Christus være met eder oc
eders kære Brud til euig
tid/och vnde det/ath baa-
de i och alle Ectefolck/kun-
de leffue Christelige/erlige
och venlige met huer an-
dre/ind til döden/ oc siden
besidde det euige liff. Screff
uit i Köbenhaffn S.
Bartholomei dag.
Aar effter Chri-
sti fødsel/
1557.

Nogle

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

Nogle saare nyttelige Regle/ som inde holde de besynderligste Artickle/ effter huilcke Ecte folck/ bør at rette sig/ tilsammen screffne aff Nicolao Palladio.

Den hellige Ecteskabs Stat/ er en Mands oc Qvindis lofflige tilhobe føyelse/ formedels Guds ord/ effter beggis samtycke/ som skulle bo hoss huer andre/ Christelige/ venlige oc erlige til døden oc forøge Verden/ oc vere huer andris met hielp.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

Den Første Regel i Ecte skabs Orden.

ECteskab er Guds egen gerning och skick/ stigtit aff hannem i Verdsens begyndelse / før end Menniskĕn syndede/aff huilcken alle andre Menniskens Stater haffue deris oprindelse.

Smaa lærdome aff denne Regel. Den første.

Efterdi Gud haffuer selff ordineret Ecteskabs Stat / at den skal vere en lægedom imod Horeri och anden wtuct/der faare skulle vnge folck / Piger och Drenge

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

flittelige tage sig vare/ for ont selskab/ vtuctige ord/ facter/ oc anden vtilbørlig løsfactighed/ och met stor aluorlighed høre och lære Guds ord och deris Catechismum/ oc idelige bede Gudh/ at hand vilde beware dem i renhed och kyskhed/ til de komme i deris Ecteskabs seng.

Den anden Lerdom.

NAar vnge folck ere komne til alder oc fornemme at de haffue icke kyskhede gaffue/ men den onde lyst begyndis at optendis i dē/ da skulle de robe til Gud om hielp/ oc bede hannem om en god stolbroder. Thi

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

en godh meth hielper i Ecteskab / giffuis aleniste aff Gud / hand skal legge den forste Sten vdi Huss Regement / ellers bliffuer der inted gaat aff.

Den iij. Lerdom.

NAar tuende Personer ere nu komne til sammen i Ecteskab / da skulle de atter igen / omuende sig til Gud / oc idelige bede hannem om bistand oc hielp / och legge deris forgangne vngdoms synder aff oc vocte sig for horeri / skørlefnit / vtugt / skam och vanære.

Den iiij. Lerdom.

Effter=

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

Efterdi Ecteskab er Guds gerning / och skal begyndis met Guds fræct / der faare skulde mand icke binde de wgudelige Mennniske til Brølup / som ligge i it ont leffnit / foruden pœnitentz / som wgudelige Papistiske Horeprester gøre. Thi de hade oc forfølge denne Guds orden / deris bøn bliffuer til forbandelse. Derfaare kunde icke saadanne paakalde Gud / oc tacke hannem for Ectefolck i Kircken / efftherdi de vilde gerne at alle Menniske skulde gøre den selskab i deris horeleffnit oc Sodomitiske synder.

Den

Den femte Lerdom.

HVert menniske skal lade Ecteskab beholde sin Ære oc herlighed / efftherdi Gud haffuer selff stigted den / oc vocte sig at hand icke foracter / fortaler / oc bespaatter den mange (synderlig vngt folck) til forargelse / men al Ecteskabs forhaanelse skal mand nedsla met Guds ord / oc sige / Salig er den mand som giffter sig. Thi hand annammer velsignelse aff Herren.

Den anden Regel.

MAnden skal vere Herre oc Regenter / Quinden skal vere lydig oc vnder-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

dannig/Denne Regel beui=
ſis at vere ſande i trende
maabe. Førſt aff ſkabelſe.
Thi GVD ſkaffte førſt
Manden oc ſiden quinden/
oc Manden er icke ſkabt for
Quindens ſkyld men Quin=
den for Manden ſkyld i.
Tim. ij. Derfaar bør Man=
den oc vere Herre oc Re=
gentere. Derneſt beuiſis det
aff Guds bud. Thi Gud
lagde Euam oc alle hen=
dis døtter det kaars paa/
at de ſkulde vere deris
Mend vnderdanige oc kal=
de Manden Herre i. Cor.
xj. Til det tredie beuiſis
det ocſaa aff Mandens for=
ſtandighed/at effterdi man
den er almindelig klogere

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

oc ſterckere end quinden. Derfaare bør hannem at vere HErre/fordi torde icke Hugormen i Paradis friſte Adam/men Euam. Gene iij.

Lerdomme aff denne Regel. Den. j.

MAnd eller Dreng ſom vil giffte ſig/ſkal forfare førſt hoſſ ſig ſelff/om hand er duelig til hus regiment/om hand kand føde ſin Huſtru/oc vere venlig met hende. Befinder hand icke ſaadant hoſſ ſig/da er det beſt/hand lader frome folckis Børn vere vbeuarit. Saadant ſkal ocſaa en Jomfru eller pige forfare hoſſ ſig ſelff om hun kand

vere tolmodig/ och hendis
Mand vnderdanig oc tro/
befinder hun icke ſaadant
hos ſig/da er det bedre hun
lader andre vere vbeſua-
rede.

Den anden Lærdom.

MAnd eller dreng ſkal
først vel vdſpørge alle
omſtandendis vilckaat/
Huorledis det haffuer ſig
met den hād begerer til ecte
om hun er lad/ørkeløs/en
vindufogel/løſactig. Item
om hun er tuctig/ tro / ſan-
dru / en god huſſholderſke.
Thi ith vel optuctigt
Barn / lader ſig regere aff
ſin mand. Men er hun ilde
optuctid hiemme/da er hun

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

siden ond at temme. Lige maade ligger mackt paa at en Jomfru / Quinde eller pige flitelige vdspørget den personis vilckor som begerer hende til Ecte / om hand er huigelhiernit / swild / wmild / knuburen / om hand er en doblere / dranckere / huggebasse / lad etc. Spør mand icke saadant vd først / da bliffuer det siden ith wroligt Ecteskab / oc ingen fred huerken i Stuen eller i Kammersit.

Den tredie Lerdom.

OM Manden vil Christelige regere sin Hustru / oc holde hende til lydactighed / da skal hand i be-

gyndelsen holde hende til husholdning/icke lade hēde være aldelis ledig / at gaa ar strabadze i alle gader/ eller staa idelig i døren oc vinduerne / och holde lang fadersnack. Men hun skal venne sig til Quinde arbey=de och husholdning / oc hi=elpe til næring / det beste hun kand.

Den iiij. Lerdom.

ENdog Manden er aff Naturen visere oc for=standigere end Quinden/ dog skal Manden vnderti=den icke forsmaa sin hustru=es Raad/ som mange selff klage gøre men den ene skal søge hielp oc trøst vdaff

den anden. Pilatus gaff nu gerne hundrede verden der til / ath hand haffde lydt sin Hustrues raad / som raadde hannem / at hand skulde inted beuare sig met den wskyldige Christo. Item den ene skal formane oc bede den anden / at hand gør penitentz / naar hand begynder at bruge nogen wredelig handel / paa det at de skulle icke samle Guds vrede paa sig / men met slagen och dragen kand mand lidet gaat vdrætte met huer andre.

Den Tredie Regel.

MAnden skal aff hiertit elske sin hustru / Quin-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

den skal igen beuise sig venlig mod Manden.

Lerdomme aff denne Regel. Den første.

HVorfaar Manden skal elske sin Hustru/ som er faar fem aarsager.

Først/ faar Guds skabning oc Ordens skyld/ thi hand skabte den förste quinde Euam / ick aff Jorden/ men aff Adam / oc icke aff hans Hoffuit eller Fødder/ men tog it Reffben aff hans side / vnder Hiertit/ oc bygde hende der aff/ paa det Manden skulde elske hende som sig selffuer.

Til det andet. Skal hand elske hende for Guds

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

behagelighedsſkyld. Thi hannem er det ſaare behageligt / at de haffue huer andre ker. Manden ſkal holde ſin Hustru for den ſkønniſte/klaagiſte oc dydeligſte Quinde ſom kand vere paa Jorden. Quinden ſkal i ligemaade tencke det ſamme om hendis Mand/ her vdi ſkal Mand och Quinde haffue Ecteſkabs øyen oc icke ſkalcke øyen.

Til det tredie. For den ſkøne fruct hun giffuer aff ſig. Thi haffuer en Husfader it Træ kert i ſin Gaard/ for fructen ſkyld/ huor megit mere ſkal hand elſke ſin Hustru for hendis fructis ſkyld / ſom er ſkøne Børn

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

Sønner oc Døtter/ som er den edeligste fruct / der kand være paa Jorden? Der faare skal Manden icke være wtolmodig oc forsmaa sin Hustru/om hun er icke end saa from / som hun skulde vare. It Eble enddog det er knortet/ dog kand det alligeuel vere gaat. Wi læse at h den høylerde Phylosophus/ Socrates/ haffde en knururen Quinde / En dag sente hun saa lenge paa hannem / at hand nøddis til at sette sig vden døren. Saa gick hun paa lofftit och slo vand paa hannem / da sagde hand met sactmodelige ord/ Jeg

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

tenckte vel at effter Torden skulde komme en stor øsende regen.

Den tid en anden Philosophus straffede hannem / ath hand skød icke saadan en ond Quinde vdaff dørren / da sagde hand / Min trætactige Quinde føder mig deylige Børn / derfaare lider ieg hende gerne.

Til det fierde skal Manden elske sin Hustru / for hun er en metarffuing til Himmerigs Rige. Derfaare som Petrus siger / skulle Mendene bo hoss deris Hustruer met fornufft/som hoss ith skrøbeligt kar. Mand skal langt varligere

bæreith Glassend en kan-
de/ellers brydis det snarli-
ge sønder. Manden skal
fordrage sin Hustruis brøst/
det meste hand kand / och
tencke at wi ere alle arme
skrøbelige Mennisker/ den
ene skal fordi bære den an-
dens byrde/huo som vil ver-
me sig ved Ilden/den skal
vndertiden lide røgen met/
i Ecteskab skal mand me-
git bære offuer met huer
andre.

Den anden Lerdom.

HVstruen skal tuert om
igen icke vanbruge hen-
dis Mands fromhed / icke
storme oc bruse mod han-
nem/och icke sidde hannem

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

op i Næsen som Senop / icke
sende oc bande / oc bide at
hannom / icke gøre hannem
til vermod huad hun kand
icke bespaatte eller fortale
hannom / icke bole met an-
dre / Men hun skal være
hendis Mand vnderdanig
oc lydactig / efftterdi hand
er hendis Herre oc regente-
re / oc skicke sig effter hans
sind / i ord oc gerninger /
om det er icke emod Guds
bud / Summa. Hun skal
elske / frycte och ære hendis
Mand. Er manden no-
git knuburen / da skal Hu-
struen met hendis fromhed /
sactmodighed oc god ex-
empel / locke hannom til
bedring. Thi en ond Hustru

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

kand gøre en ond mand/ och tuert om igen. Paa det at Ecte folck kunde io elske huer andre oc leffue sandrectelige/da skulle de frøcte Gud / idelige høre hans ord / oc rette sig der effter paakalde hannem/ offt eanamme Christi legeme oc blod. Der som de dette gøre / och leffue der hoss endrectelige / da bor Gud hoss dem oc næringen forøgis / leffue de wsamdrectelige/ da bør Dieffuelen hoss dem oc næringen forminskis.

Den fierde Regel.

MAnden skal forsørge sin Hustru met mad/

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

dricke/ klæder och anden le=
gemelig nødtørtighed/ och
Quinden skal lade sig nøye
met det Manden kand for=
sørge hende.

Lerdome aff denne Re=
gel. Den første Lær=
dom.

FOr tuende aarsagers skyld er Manden plictig til at forsørge sin Hustru. Den første aarsage kommer aff naturen. Thi Quinden er kommit aff Manden i begyndelsen som aff roden Gene. 3. Derfaar/ lige som ro den aff naturen føder/ op=holder oc vederquegger træit Saa skal ocsaa Quinden haffue hendis næring aff

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

Manden. Den anden aar-
sage kommer aff skabelsen/
Thi Quinden er skabt Man
den til en hielp/at hun skal
tiene hannem 1. Corinth. 11.
Der faare lige som en Her-
re er skildig til at forsørge
sine tienere / saa er ocsaa
Manden plictig til at for-
sørge sin Hustru. Dog er
Hustru skyldig til aff Gudz
befalning at hielpe hendis
Mand i saadan forsøring/
oc icke vnyttelige fortære
eller forkomme huad i husit
er. Den tredie aarsage at
manden skal forsørge sin
Hustru saa megit som han-
nem mueligt er / kommer
aff Gudz befalning. Gud
lagde Adam paa/at hand

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

skulde atspørie sit Brød i sit ansictis Sued / och der met føde sig / sin Hustru och Børn etc. Derfaare skal huer Ecte Mand forsørge sin Hustru met Mad dricke oc klæder / effter sit embede oc formue huer i sit kald. Dog saa at der er maade met holdt hende icke anderlunde / oc heng icke mere paa hendis hals / end du formaar / huo det gør / den skal vocte sig / for en anden Hustru som kaldis armod / den føder paa det siste Døttere

aff sig / som kaldis
haandhed oc
spaat.

Den

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

Den anden Lerdom.

QVinden skal lade sig nøye met hendis Mands erlige forsøring/ icke sende oc bande om hun faar icke kræsne retter/ icke gøre hendis fattige Mand vro/ dag oc nat/ at ville vere de rigiste oc yperste/ lig i klæder och smøcke. En from Qvinde er nock smyckit/ naar hun behager hendis Mand vel/ men met offuerflødige klæder oc prydelse/ giffuer hun selff hendis hoffmodighed oc løsactighed tilkiende/ oc locker andre der met til at Synde/ Som̄e Quinders hofferdighed kand mād neppelig fylde met klæder oc smøcke etc.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

Saadan offuermaade be-
kaastning kand icke vel ske
vden mange andris besue-
ring och skade. Derfaare
naar du seer en Quinde/som
er tilbøylig til offuerflødig
smøcke/da gør korss for dig.
Johannes Anglicus be-
scriffuer en Historie/at en
Borgere vaar plagit met
en stalt egensindig hustru/
som icke vilde lade sig nøye
met den deel hand formaa-
te at giffue hende. Den ar-
me Mand vilde icke fortør-
ne hende/men forlod sit
haand verck oc tog sig større
handel faar/i huilken hand
søgte sin fordel met Aager/
forkøb oc andre onde finan-
tzer/

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

tzer/oc Dieffuelē hialp han̄nem/paa det siste bleff hād dødsiug/oc Hustruen oc andre bad at hand vilde gøre sit Testament. Da sagde hand Først giffuer ieg til Testament mit liff oc siæl i Dieffuelens oc alle andre onde aanders hender. Thi dennem haffuer ieg tient i mit leffnit/ och der er min Hustru aarsag til. Saa spurde Hustruen hannem at/ huor det skulde gaa met hende. Hand suarede/Du skalt brende met mig i Helffuedis Affgrund euindelig. Thi ieg kunde aldrig forn⁀øye dig met klæder oc smycke. Jeg maatte derfaare

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

forlade mit etlige hand=
uerck oc tiene Dieffuelen/
for Godz och penninge
skyld / at ieg kunde henge
nock paa dig/derfaar haff=
uer huercken du eller ieg nu
met Gud at skaffe/dette er
io en skreckelig historie.

Den femte Regel.

NAar Gud haffuer giffuit Ectefolk Børn/da skul=
le de saa megit som dem
mueligt er / Christelige oc
erlige optucte dem/Gud til
loff oc deris neste til gaffn/
oc Børnene skulle ocsaa
vere Forelderne lydige oc
ære dem. Disligeste skulle de
oc holde deris Tiunde til
Gudfryctighed oc tugt.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

Och Tiundene skulle vere Hosbonden oc hustrnen tro|tienstactige oc lydige.

Den første Lerdom.

FOrst skulle Forælderne holde deris børn til al gudsfryctighed / och lade dē lære Børne lærdom / baade i Kircken oc hiemme oc høre dem offuer huad de haffue lært aff Predicken / Der nest skulle de straffe oc reffse dē met ord oc riss / naar behoff gøris / icke aff had oc hastighed eller Tyrannisk / men aff faderlig kerlighed. Saa siger Salomon Prouerb: 23. Lad icke aff at tugte dit Barn. Thi giffuer du hannem aff riss / da

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

dør hand icke der aff. Item tugte dit Barn i men der er hob paa ferde. Til det tredie / ſkulle de holde deris Børn enten til Scholen / de ſom ere der til bequemde / eller til it erligt haanduerck.

Den anden Lerdom.

BØrnene ſkulle igen ære forælderne met tancker / ord oc gerninger. Derneſt frycte dem at de icke fortørne dem. Siden være dem lydactige / dog icke mod Guds ord. Item hielpe och ſtyrcke dem naar de ere gamle / ſkrøbelige oc fatige. Dette ſkulle de beuiſe deris forældre / Førſt / faar de haffue aff dem neſt Gud / dette na-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

turlige lessnit. Dernest faar de hielpe Børnene til daabsens Sacramente / at de blisfue Christne. Til det tredie/ faar de føde dem op met stor omhu / arbeyd oc bekaastning/ Til det fierde/ faar de optugte Børnene/ oc lære dem/ eller lade dem lære gode seder och dygder etc. Derfaar er det sanden mand pleyer at sige. Gode forældre och Tuctemestere kand mand aldrig fuldtacke. Formaledidet vere fordi det barn som bedrøffue sine forældre.

Den tredie Lerdom.

Tiundene skulle vere Hosbonden och Hustruen ly-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

dige/vnderdanige/ære dem
oc tiene trolige. Saa siger
Paulus. Ephe: 6. J Suen-
ne vare eders legomlige
Herrer lydige/ oc tieñer icke
aleniste for øynene/ men
met Guds fryct. O HErre
Gud huilckit klagemaal/er
i al Verden i dag / offuer
tienist Tiunde / at de ere
knuburne/wlydige/lade oc
arbeyde vtrolige gøre mere
skade end gaffn/saa mand
skulde heller haffue en la-
der tiuff i sit huss/ end en
lader Suend. Thi hand
stiel huer time om dagen/
hand lober hastelige til
bords och gaar senlige til
arbeide rc Saadāne Tiunde
vil Gud visselige straffe.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

Den fierde Lerdom.

HVſbonde oc Huſtru ſkulle holde deris tieniſte Tiunde til Gudfrøctighed/ tuct oc arbeyde/oc icke forholde eller formindſke deris fortiente løn/icke handle Tyranniſke mod dem/ men giffue dem deris timelige ſpiſning / ocholde dem til arbeyde/etc.

Den ſiette Regel.

NAar Gud legger Ectefolck korſſ oc modgang paa/da ſkulle de bære det tolmodige/oc trøſte ſig met Guds ord.

Lerdo-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

Lerdomme aff denne Regel. Den første lerdom.

LIge som alle andre Orden oc Stater i Verden haffue deris korß/saa haffuer oc Ecteskabs Orden sit korß/oc lider megit ont aff Dieffuelen oc onde Menniske/saa at der er møde oc arbeyde/kummer oc iammer i Ecteskabs Stat/at mand fanger oc offte andet at skøtte end lee/dandze oc springe/oc sidde oc legge paa himdit met huer andre / kysse och klappe huer andre/ Saadant korß/ skicker Gud Ectefolck til/ enten for deris Synders skyld/

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

ſom det ſkede met Dauid oc Manaſſe / eller at prøffue deris tro / ſom det ſkede met Job och Tobia/eller ocſaa for Guds æris ſkyld/ſom det ſkede met Lazaro Bethanienſi. Men naar Ectefolck ere Gudfryctige / da er deris korſſ det rette hellige korſſ/ i huilkit de ſkulle vente trøſt oc hielp aff Gud/ ſom legger dem ſaadant paa/ dem til gode.

Den anden Lerdom.

HVad trøſt ſkulle Ectefolck haffue vdi korſſit/ Først ſkulle de trøſte ſig der met at korſſ och modgang kommer icke til dem aff ſlumpe lycke/men aff Guds

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

ville oc raad. Christus
siger. Mat 10. Der falder
icke en Sporig paa Jorden
vden eders Faders villie.
Item alle eders haar paa
eders hoffuit ere talde etc. Til
det andet skulle de vide at
Gud straffer dẽ icke aff vre-
de/ men at hand vil met korß
sit komme dem til at bedre
deris leffnit / hand tucter
dẽ/ at de skulle icke fordøm-
mis met den vgudelige Ver
den. Til det tredie skulle de
mercke at de ere icke alleni-
ste korßit vndergiffne/ men
ocsaa alle Guds vduolde/
Propheter oc Apostler. Ja
Christus maatte selff bere
korßit. Der faare skulle Ec-
tefolck icke helder tøcke den
korßit at vere selsomt. Den

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

fierde trøst. Korssit i Ecte-
skab er timeligt oc forgenge
ligt och varer icke euindeli-
ge. Den femte trøst / Gud er
ner hoss Ectefolck / som ere i
Angist oc nød / oc vil hielpe
oc trøste dē som Gud siger.
Jeg er met dig i din mod-
gang / Saadan trøst holder
Scrifften Ectefolck oc alle
Christne faare. At de skulle
icke io vere wtolmodige i
korssit. Men vide det skeer
aff Guds gode villie, dem til
gaffns. Den euige Gud som
haffuer selff stictit Ecte-
skabs Orden, giffue alle brø
dre oc Søstre som er i deñe
Orden / endrectighed oc
fred / at de kunde skicke sig
effter disse forscreffne regle /

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

oc bliffue naadelige her benarede for huss Diefsle/ oc siden anammit aff Gud/ til det euige liff och salighed.

Denne Ecteskabs Orden bør alle Christne at holde vdi stor ære oc verdighed/ mod alle Spaattemuler och Ecteskabs Foractere.

FØrst fordi Gud haffuer selff ordinerit/ Stictit och velsignit Ecteskab/oc samler sig der aff en euig kircke. Huad Gud Sticter/der er io Menniskens nytteligt oc ganffligt. Thi Gud saa alt hand hagde skabt/och see

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

det vaar altſammen gaat. Hand vil at der ſkal være ſkilſmøſſe imellem de forſtandige Creatur oc wfornufftige Diur / och vil at Menniſkens ſlect ſkal alleniſte forøgis i Ecteſkab / vdi huilcket der ſkal ekon vere tuende Perſoner til ſammen / ſom er Mand och Quinde / oc icke flere.

Til det andet ſkal mand holde megit aff denne Orden. Fordi Gud haffuer ordenerit tuende andre Stater / Ecteſkab til gode / ſo er først Kircke regemente / vdi huilcken Huſbonde och Huſtru met deris Børn oc Tiunde ſkulle læris oc vnderuiſis til det euige liff.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

Der neſt Verdslig Offrigheds regemente ſom ſkal met vduortis mact beſkytte oc beſkerme Ectefolck met deris Chriſtelig huſholding/ at de maa nyde fred for Tyranner/Tyffue/Mordere och ſkalcke.

Til det tredie ſkal mand megit holde aff deñe Stat/ Fordi Gud haffuer giort en Muer omkring den/ i ſine hellige x. Budord/ ſõ er i det fierde/ ſiette och tiende Bud.

Til det fierde. Fordi Guds Søn Jeſus Chriſtus vilde ſelff fødis i den hellige Ecteſkab. Thi Maria oc Joſep vaare tho rætte troloffuede Folck. Matth: 1. Huo vilde icke gerne vere

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

vdi den Orden ſom Chri-
ſtus er fød vdi?

Til det femte. Fordi Je-
ſus Chriſtus vaar ſelff til
Brulups/ och giorde der ſit
førſte Jertegen och gaff
Brud oc Brudgom en erlig
ſkenck/ i det han vende Vād
om til Vin. Joan: 2.

Til det ſiette/ Fordi vor
legemlig Ecteſkab er it Bil
lede/ſom betyder den aande
lig oc euige Ecteſkab/ſom
er ſtictet imellem Jeſūm
Chriſtum och den hellige
Chriſtelige kircke hās Brud
Ephe: 5. At naar ecte Per-
ſoner tilhobe giffuis/ eller
ſee huer andre/da ſkulle de
komme ihu den euige til-
hobeføyelſe/ ſom Chriſtus

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

haffuer tilhobe føyet sig met sin hellige Kircke. Ath lige som en Brudgom elsker sin Brud / saa elske Christus tusinde gange mere sin menighed och gaff sig selff forhende.

Item lige som en Brudgom antuorder sin Brud Nøgle til de Guds gaffuer som er i Hussit/ at hun skal viselige vddele det er som behoff gøris. Saa haffuer oc Christus antuordet sin Brud/ den hellige Kircke Nøgle/til at vddele alle de Himmelske liggende fæ/som Christus haffuer forhuerffuit oss aff sin Himmelske Fader/oc at oplade Himmelen for alle angersulde

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

Syndere/ som begere naa-
de / och tillucke Himmelen
for alle haarnackede oc for-
herdede Menniske/som icke
vil gøre poenitentz. Item
lige som en Brudgom er
skyldig til at forsuare och
føde sin Hustru/saa forsua-
rer oc føder Jesus Christus
ocsaa sin hellige Kircke.

Item lige som Ectefolck
haffuer glæde oc sorrig/ly-
cke oc vlycke tilfellis met
huer andre/ saa tager ocsaa
Christus den hellige Kir-
ckis / sin Bruds sorrig oc
modgang til Hierte / oc er
omhyggelig for hende.

Item lige som Ecteskabs
tro binder tuende Personer
tilsammen i Ecteskab oc

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

horeri atskiller dem. Saa binder vor salighheds Tro(t Menniske til sin aandelig Brudgom Jesum Christum. Och vantro (som kaldis i Scrifften aandelig horer) affskiller i Menniske fra Jesum Christum. Och lige som en from Mand naar hans Hustru haffuer aff kød oc blods skrøbelighed forsæt sig / oc brøt hendis Ecteskabs tro/hand tager hende til naade igen naar hun falder hānē til fode oc begerer naade oc venskaff. Saa tager ocsaa vor kære Brudgō Jesus Christus sin Brud/dē hellige Kircke til naade igen/naar hun gør Pœnitentz/oc begerer naade.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

See for saadanne/oc andre victige sager skyld/bør huer Menniske at holde den hellige Ecteskab Stat vdi stor ære/oc verdighed.

En Bøn som Ectefolck bør daglige at bede.

O HERRE Gud Himmelske Fader/ du est mit leffnit/Siel oc legom/ mit godz oc alt det ieg eyer/det haffuer du altsammen giffuit mig/aff dig haffuer ieg annammit det. Derfaare o kære HErre Gud regere oc ordinere du altingist i mit

 huss/

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

huss/ i min handel oc leff=
nit/ effter din faderlig vilie/
dig til loff och huer mand
til gaffns. Thi paa dig set=
ter ieg al min lid/ du forla=
der mig icke / vnder dig oc
din beskermelse/ beffaler ieg
min Hustru (eller Mand)
Børn oc alle mine Tiunde/
beuare oss fra Synd/ skam/
vaade ild oc alt ont. Send
oss dine hellige Engle/ och
giff oss den Hellig aand /
som kand lede och regere oss
paa den rette vey / At wi
intet tale/ gøre eller tencke/
mod dine hellige Bud oc
vilie / men der effter skicke
vort leffnit / och ære dig
baade her vdi Verden / oc
siden til euig tid / ved din

kære Søn vor HErre Je-
ſum Chriſtum/Amen.

Der ſuarer Gud ſaa til/ Sandelige ſandelige/ ſiger ieg eder/at huad i bede Faderen om i mit Naffn/ det ſkal hand giffue eder/ Joan: 16.

En anden Bøn.

O Min Himmelſke Fader forbarme dig offuer mig arme Synder/och ver mig nu oc altid naadig oc barmhiertig for din kære Søns Jeſu Chriſti ſkyld/ oc forlad mig alle mine Synder/ ſom ieg haffuer talit/tenckt och giort i alle mine dage oc giffue mig al min ſkyld oc brøde til/ O min kære Herre

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

Jesu Christe/bed nu oc altid for mig til min Himmelske Fader/verdis til at giffue mig en sand tro oc stadfeste den vdi mig / at Jeg kand bliffue varactig der i/ til min siste Aande dret/ giff mig oc it sant hob oc lad mig icke falde vdi mißhob. Giff mig en god tolmodighed i al min modgang oc en Christen kerlighed til dig / min Gud oc skabere/ oc til min Neste. Lad mig see dit bilde ansict oc din herlighed til euig tid/at ieg kand euige oc altid loffue oc prisse dit Hellige Naffn. Giff mig en ræt sand anger oc ruelse/at Jeg rettelige kand fortryde mine

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

Synder/ oc vddriffue alle onde tancker/ aff mit Hierte/ oc verdis til at sende din Hellig aand i mit Hierte igen / som mig kand raade oc regere oc beuare mig fra Synd oc skam oc laster/oc fra alt det mig kand skade baade til Liff oc Siel. Vnde mig ocsaa flitteligе at høre oc beuare dit Hellige ord / oc at ieg maatte rettelige leffue oc skicke mig der effter/ oc met min Tro annamme samme ord. O min alsomkæriste Gud oc Fader. Vnd mig en mild Helsot naar tiden er kommen oc en Salig affgang aff denne Verden/oc lad dine

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

Hellige Engle følge min Siæl/hen til det euige Liff/ Beuar mig fra Bradød och Blods vdstyrtelse/och fra alt det mig kand skade baade til Liff och Siæl. Vnd mig at faa til min siste spisning din kære Søns JEsu Christi Legom och blod/ met en ræt tro naar Jeg skal bort aff denne Verden/ Husuale mit fattige sorrigfulde Hierte nu och altid. Vnd mig ocsaa met alle Helligen en salig opstandelse/ paa den yderste domme dag/ och haff mig altid vdi din beskytning oc beskermelse. Och haff du Tusinde gange tack til euig tid/ at du haffuer naadelige be-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

skyttet och beskermet mig/ Siden ieg kom aff min Moders Liff/och at du lost mig bliffue it forstandigt Menniske / oc haffuer giffuit mig saa lang Liffs frest her vdi Verden/ oc faret saa saare vel met mig / met Godz och Penninge / Huss oc Jord/ Mad oc Dricke/ Oc met alt det ieg haffuer hafft behoff til dette arme Legomme. Verdis til kære Fader at velsigne min bieringe / foruden al Synd oc min Nestis skade / mig oc dine Fattige til nøtte och gaffn oc dig til ære. Och haff du hundrede tusinde gange tack/for alt det gode aandeligt oc legomligt

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

som du haffuer forlent mig
met her i Verden/ oc for al
den modgang du haffuer
hiulpet mig igennem met/
Hielp mig end nu aff mod-
gang oc nød/ denne lille
stund/ du vilt vnde mig at
vere i denne Verden/ oc be-
uar mig met Liff oc Siæl/
til det euige liff/ Amen.

Paa det Ectefolck och al-
le Christne kunde altid bliff-
ue i Guds naade/ da bør dem dag-
lige at skicke sig i deris bekendelse
oc bøn faar Guds Ansict
som her effter-
følger.

O Euige barmhiertige
Gud/ Jeg arme Men-
niske bekender faar
dit Ansict / Først at

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

den oprindelig Synd er vdi mig/saa at min ganske Natur er ynckelig forderffuit/ min forstand til at kende dig/er formørckit/ Min vilie kommer icke offuer ens met din vilie/mit hierte er ocsaa vederuordigt mod dig oc din hellige lou.

Jeg bekender at ieg (disuer) tencker taler oc gør altid megit mod dine Bud oc min egen Samuittighed.

Jeg befinder idelige vdi mig ond optendelse til wkyskhed/ hoffmodighed/gerighed/ had oc affuend/oc tit haffuer aff Dieffuelens bedregeri oc mit Køds skrøbelighed fuldkommit saadanne onde huskud met ger-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

ninger / och tit haffuer ieg loffuit rætning oc bedring / och haffuer icke dog kunde holdit det / som ieg gerne vil de. Jeg haffuer øffuit mig i Synd oc ondskab alle mine dage / oc kand icke end nu være saa from som ieg gerne vilde. Saa ieg maa bekende (vden høckleri) at ieg er en aff de største Syndere i Verden / oc vaar icke verd at kaldis dit Barn.

For saadanne mine store oc mange Synders skyld (om retten skulde haffue sin gang) da haffuer ieg forhuerffuit din store vrede / met alle de trusel oc formaledidelser / som staar i Scrifften / Der nest Synd-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

sens sold/ som er døden/saa
at den euige Dødz sorrig tit
quæler mit fattige Hierte.

Jeg veed ocsaa / at
Dieffuelen skulde (met ret=
te) være min euige Bødel/
huilcken som haffuer bedra=
git den ganske verden /
hand haffuer ocsaa i man=
ge maade skuffet mig tu=
sinde gange. O Jeg ar=
me Menniske. Jeg be=
kender ocsaa at ieg haff=
uer fortient den euige Helff=
uedis ild / met alle de at=
skillie plager / som ere i
Helffuede.

Jeg veed ocsaa at min
fordømelse er vdaff mig
selff/ved huilcken intet ont
i al Verden kand lignis/

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

baade for den gloende Helff
uedis Sø ſkyld oc for den
euige affſkilelſe fra dig / fra
alle Engle oc den gandſke
Himmelſke ſkare.

O Herre giff mig naade til
at ieg kunde dømme mig
ſelff/paa det ieg ſkulde for-
dømmis aff dig/oc at ieg
kunde klage paa mig ſelff/
paa det du ſkulde icke klage
paa mig/paa dommedag/
oc at ieg maatte ſtraffe mig
ſelff/ paa det at du ſkulde
icke da ſtraffe mig.

Saa er ieg nu hiertelige
bedrøffuit baade for mine
Synders ſkyld oc Sindſens
ſtraffs ſkyld. J denne min
ſtore Sorrig oc Hiertens
banghed / rober ieg til dig

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

om hielp oc trøst/min alsomkæriste Gud oc siger.

Benaade mig o HErre Gud/for din store barmhiertighed/aff slet al min wrætuished. Jeg kendis min Sind hun er mig led ꝛc Bed denne Psalme til enden.

O HErre straffe mig icke vdi din vrede ver mig naadig for ieg er skrøbelig/min siel er forferdit/ O HErre huor lenge vilt du forhale din hielp.

Vig icke nu langt fra mig/ Thi angist oc nød er mig ner / oc her er ingen der kand hielpe vden din naade alene. Mit Hiertis Angist er stor/ hielp mig vdaff denne min nød

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

oc anſee min iamer oc ælendighed/oc tag fra mig alle mine Synder. Tenck icke paa min vngdoms ſynd/ men tenck paa mig effter din naade. Fryct oc bebren er kommit offuer mig/ oc forſkreckelſe haffuer offuerfaldit mig.

Du vedſt at ieg er inted vden it ſkrøbeligt kød/falder tit oc offte i Synd/Nylige forlodſt du mig mine miſgierninger / nu haffuer ieg (diſuer) atter igen ſyndet/ och venter mig viſſelig den ſamme naade igen/ Thi min ſiel forlader ſig paa dig. Derſaare beder ieg dig nu ydmygelige/ at du vilt trøſte mit Hierte oc giffue

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

mig din hillig Aand/forlad mig alle mine synder/ och tage mig fortabte Faar til naade igen/ ved din Søn Jesum Christum vor HEr-re.

Her suarer Gud dig oc siger saa.

N: Jeg haffuer seet din sucken oc græden oc hørt din bekendelse oc bøn. Derfaare frycte dig icke nu mere/men reyse dig op oc ver frimodig oc glad.

Thi ieg er oc vil vere din salig gørere. Psal 35. Jeg er den som vdsletter dine synder/ och vil icke komme dine Misgerninger mere ihu.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

Esa. 43. Saa sant som ieg
leffuer / da vil ieg icke no-
gen Synders død (icke hel-
der min kære N: din død)
men at hand omuender sig
oc leffuer. Ezech. 33. End-
dog dine synder ere blod rø-
de / da skulle de nu bliffue
huide som sne. Enddog du
haffuer offte tilforn forseet
dig groffuelig imod mig/
dog vil Jeg icke nu vēde min
naade fra dig/men ieg haff-
uer ved min kære Søn/ladt
dig sige/at dine Synder skul
le forladis dig halffierde-
sinds tiuffue gang siu gan-
ge. Det er tit oc offte. Thi
saadant it angerfuldt hier-
te/som dit er / behager mig
best. Oc alle mine Engle

glæder sig offuer dig at du gør saadan pœnitentz. Haffuer du syndet oc ilde giort/ da haffuer du en tro talsmand oc megler hoss mig/ som er min elskelig Søn Jesus Christus din saligørere/ Hand sidder nu hoss mig/ oc bedre for dig/ oc hannem skalt du nyde gaat at nu oc til euig tid/ Amen.

Jeg haffuer befalit dig/ du skulde kalde paa mig i din angist oc nød/ saa vilde ieg høre dig/ saa du skulde prise mig/ dat haffuer ieg nu allerede giort/ saa dig bør at tacke mig.

Oc er det saa min Fiende Satan/ vil end nu forskrecke dig/ oc gøre dig tuil

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

raadig/ om min naade/ da
lad dig ekon nøye raet min
naade som ieg haffuer sagt
dig til/ oc ver til fredz. Thi
alle dine Haaer ere talde/
oc huad helder du leffuer el-
ler døer/ da hører du mig til/
oc ingen skal røcke dig aff
mine Hender. Thi du est for-
medelst Troen indplantet i
min Søn Jesu Christo/ Er
hand met dig/ huo tør være
emod dig? Gør hand dig
retferdig/ huo tør fordøm-
me dig? Rom. viij. Du
skalt vide det vdi Sand-
hed/ at huercken Dieffuelen/
Siugdom/ Døden eller no-
gen tribulatz skal skilie dig
fra den kerlighed/ som ieg
elsker

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

elsker dig met/vdi min Søn Jesu Christo:

Tacsigelse for denne store Naade.

JEg tacker dig min alsom kæriste Gud oc Himmelske Fader at du haffuer obenbarit mig dig/och vdnold dig aff Menniskens Slect en euig forsamling/och haffuer giffuit din Søn Jesum Christum/til it offer oc betalning for mig. Du haffuer ocsaa giffuit mig det hellige Euangelium och din Hellig Aand och forlat mig alle mine Synder och befriet mig fra Dieffuelen oc den euige død / oc giff-

uer mig det euige Liff/ oc der til met i dette leffnit haffue du begraffuit mig met mange store velger-ninger/ du haffuer giffuit mig Liff/ Føde/ Lærdom oc fred / i den sted som ieg haffuer leffuit vdi / oc for-mildet den straff som ieg haffuer vel fortient.

Jeg tacker dig oesaa min HERRE JEsu Christe/ GVDS leffuen-de Son / at du haffuer tilføyet dig / min nature/ taald død for mig/ oc igen-løst mig / oc forlader mig mine synder / oc giffuer mig det euige liff/ oc est min euige meglere/ oc talsmand

hoss

hoſſ din kære Fader / oc vilt gerne komme mig til hielp ſom du ſelff ſiger / kommer hid til mig alle i ſom ere beſuarede. Matthei. 11.

Jeg tacker dig ocſaa du euige Hellig Aaand / liffactig gørere/ſom bleff vdgiffuit offuer Apoſtlerne/ at du trøſter oc opliuſer mig vdi mit Hiertis angiſt oc banghed / oc du regerer/ lærer / formaner mig oc giffuer mig gode raad vdi mit gandſke leffnit oc Embede / oc der til met beuare oc helliggør mig til det euige liff.

Dig

Dig Gud Fader / Søn
och Hellig Aand / du eniste
euige GVD / ske loff och
priss / aff mig dit arme
Creatur / nu och til
euig tid /
Amen.

Prentet vdi Libeck aff
Asswери Krögers
Arffuinge.

Anno M. D. XCVI.

H. G. H. V. P. A.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

Gud Fader/Søn
Aand/du eniste
GUD/ſke loff och
mig dit arme
ur/nu och til
ig tid/
Amen.

i Libeck aff
Krögers
nge.
XCVI.
D. P. A.

37

Imod Ec-
teſkabs Di-
effle.

Fordanſkit aff Nicolao
Palladio Aar etc.
M. D. Lvij.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

Det Förste Forgifftige Anslag met huilcket Ecteskabs Dieffuel paagriber/ det hellige Trefoldigheds raad/ aff huilcket Gud saa siget.

Det er icke gaat/ at Mennisken er alene etc.

FØrst ville wi see huorledis Ecteskabs Dieffuel legger sig først imod Mandene / oc siden huorledis hand frister Quinderne / Der til giffuer Mosi text oss aarsage/ som wi ville tage oss faar/ oc wi ville inted tale om Quinderne/ før end wi komme til Euæ skabning:

Den tid Gud haffde skabt

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

Himmel oc Jord/ oc alle
Creatur/oc paa den siette
dag/effter den gantske hel-
lige Træfaldigheds raad/
formerit oc giort Mennis-
ken effter sit Billede/ seer
Guddommelig Maiestet i
sam̄e trende Personers raad
at det er icke gaat Mennis-
ken skal vere alene/ Men
Concluderer oc beslutter at
hand vil gøre hannem en
Methielp/ som kand vere
hoss hannam/ Dette er
Ecteskabs fundament/be-
gyndelsē/oc oprindelse/Hu-
or aff wi kunde lettelige for
staa huor megit høyre/herli
gere oc verdigere Mandens
oc Quindens til hobe bin-

 delse

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

delse i Ecteskab bør at actes end alle andre Creaturs samenløb oc beblandelse.

Det beuiser ocsaa forfarenhed/huorledis Gud haffuer indplantet vdi Menniskens Hierte saadan sit forsæt oc raad/At de ocsaa vden Guds ord/effter naturens tilbøyelse haffue værit tho oc tho til sammen i Ecteskab / ocsaa hoss de grouiste oc wlerdiste Hedninger/ oc haffue hadit dē wskyldelige beblandelse/ oc huldit den wtilbørlige/ oc haffue haardelige straffit det/ som mand kand nock beuise aff Hedningers Hystorier oc skick / Oc det er det samme der staar til de

Hebræ: i det 13. Capit. (Honorabile inter omnes coniugium, & cubile impollutum) at Ecteskab haffuer verit holdit i ære oc verdighed hoss alle Folck / Paa dette besynderlige / høyste Maiestetz raad oc velbehagelighed / seer Sathan (Guds affsagt / oc forne Fiende) met skellie sure oc grumme øyen / oc gaar ocsaa i raad met sit Selskab / Huorlunde hand kand sette sig mod Gud / oc vere hannem til mode / oc til inted gøre saadan Guds forset oc gerning / hand betracter diss imellem flitelige / Guds raad / oc disse ord / betencker huorledis hand kand ind-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

øſe i Menniſkens hierter oc tancker/it ont raad oc gaat tycke / mod Guds raad/ paa det huer ſkal vocte ſig for Ecteſkab/ oc holle det verſtyggeligt/oc giffue ſig hen til den vſkickelige beblandelſe/mod ſin egen nature/ her vdaff ſylder diſſe tancker / At naar nogen vil giffte ſig at hād da mere betracter Dieffuelens raad/oc hnſkud/ end Guds vilie/ oc beſlutter endelige hoſſ ſig/ At det er icke gaat at leffue i Ecteſkab / i huilcket der er ſtor genuordighed / angiſt møſomelighed oc arbeyde/ Acter oc beſlutter/at det er inted andet/naar mand tager ſig en Huſtru/end iføre

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

sig vlyckſalige hoſer/ oc ſi-
ger ſom hedningen ſagde/
& quod iſti fortunatũ putant,
vxorem nunquam duxi. Det
er en ſtor velfert/ oc icke den
minſte lycke/ at haffue al-
drig hafft nogen Quinde til
Huſtru. Aff ſaadan Ecte-
ſkabs Dieffls huſkud oc ra-
ad er voxen oc vdkommen/
ſkendelige oc ſkadelige ord-
ſprock mod Ecteſkab/ ſom
efterſølger.

En Ecte Quinde er intet
andet i Huſet end lige ſom
it tyckt/ ſort/ ſtormueyer er
paa Himmelen.

Item/ der er ingen quinde
from/ icke end en aff de be-
ſte. Item / Huo ſom vil
haffue ſin Fiende til

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

Bords/ oc i ſeng met ſig/
huo ſom vil legge ſig oc
ſtaa op igen met kiſſ oc tret
te/den kand tage ſig en hu
tru. Saa læſe wi ocſaa/hu-
orledis den Ecteſkabs Di-
effuel haffuer foruildet oc
regeret mange/ocſaa aff de
viſeſte Hedningers tancker/
oc ledde dem mod Gud oc
naturen/ Oc derfaar/ gaff
Bias en aff de ſiu Viſe/en
anden ſom vilde annamme
en Huſtru / ſaadant gen-
ſuar/Tager du dig en ſkøn
Huſtru/ da beholder du icke
den allene Men taget du
en grum/da haffuer du al-
tid en viſſ ſtraff for øyne/
Met dette genſuar ville
hand giffue at forſtaa/ at

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

det er icke gaat (huilcket Gud holt for gaat) at tage sig en Hustru/men at det er bedre at bliffue alene.

J den samme mening oc Ecteskabs Dieffuels huskud/ suarede ocsaa Diogenes/der hand bleff atspurt aff en Person naar hand skulde tage sig en Hustru/ Da suarede hand/ En vng Person skal icke haste der met/men lenge tøffue oc forhale det/Men en gammel Mand skal giffue saadant slet offuer/ met dette gensuar/forskød hand aldelis Ecteskab / oc vilde / at mand skulde fly det som en ond ting.

En Anden Hedning ved

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

Naffn Pacuuius/Der hand beklagede faar sin Nabo Ario sin sorrig/at hand haff de it wlyckſalighed træ i sit Huſſ/ paa huilcket/ tre aff hanſſ Ecte hustruer haffde hengt sig/da ſuarede hand hannem oc ſagde. Ah kære Nabo/ vnd mig ocſaa en gren aff ſamme Træ/ſom ieg kand haffue i mit Huſſ. Tyſ-ken pleger at ſige/at den er lyckſalig/ſom bliffuer vel v-daff met ſine Hustruer/Aff ſaadanne oc andre Hyſtori-er/ſee wi huorledis Dieffue-len indplanter onde raad oc meninger/mod Guds raad/ ſaa at mange Hedninger haffue hafft ſtor behagelig hed/til wtuchtighed oc Ho-

reri/saa at Lycurgus/ Plato/oc andre høylerde Mend hoss Hedninger haffue met low oc straff nød mange til Ecteskab.

Huorledis nu i vor tid/ dẽ Ecteskabs Dieffuel / met sine forderffuelige raad / mod Guds raad oc skick/ haffuer nedtryckt denne stat/ det haffue wi nock for faret i Pauerd Bisper/ Canicker/ Prester Muncke/ oc Nunder/ huilcke som giorde denne Stat saa wren/ at en Christen skulde twile paa/ om hãd kunde bliffue salig i denne Orden eller ey/ Huor met de twingde Folck til ath fly Ecteskab som en verstyggelig ting for

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

Gud/ oc alligeuel leffuede
de i wrenhed oc Sodomitis=
ke synder/som alle Muncke
oc Nunde Clostere klar lige
beuise etc. Ja i somme Mun
cke Hierter / haffde Ecte=
skabs/at være en ond Stat/
Men ocsaa fornectede alt
Quinde køn/saa at de vilde
icke see Quinder/ Men hul=
de dem saa whellige oc w=
uerdige at de feyde met
Limer effter dem / der som
de haffde staait eller gaait/
Som mand ocsaa læser om
en Munck der vilde icke la=
de sig see aff sin egen Mo=
der oc Søster / som haffde
Hiertelig forlengelse til at
vilde see oc tale met han=
nem/ Saa wi nue forundre

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

oſſ paa/at Dieffuelens raad
oc gerning haffuer fangit
fremgang mod Guds raad
oc vilie/ ſom lider/ at det er
icke gaat at Menniſken er
alene/wi ville gøre hannem
en met hielp/ ſom kand væ-
re hoſſ hannem etc.

Oc huorlunde Ecteſkabs
Dieffuel/haffuer ſæt effter
dem ſom haffue begiffuit
ſig i Ecteſkab/ det forfarer
huer hoſſ ſig ſelff/huor w-
ren/ oc møſommelig Sa-
than gører denne ſtat oc
ſaaer wkrud mellem Hoſ-
bonden oc Huſtruen/at de
bliffue wtaalmodige/oc vi-
de icke huad de ſkulle tencke
om denne ſtat/ oc ſigé i
haſtig-

hastighed/ Jeg troer tremẽ haffuer førd mig deñe quinde til. Gud giffue det ieg vaar denne quit ieg skulde aldrig giffte mig igẽ. Mange vaare ocsaa tilfrids (om deris yndsken kunde hielpe) at Hustruen vaare bleffuen til en Vlff/ oc løbe i skouen/ heller ocsaa Gud haffde fat om hoffuedet oc Manden om føderne/ da vilde hand icke lenge dragis met Gud om hende/ men gerne slippe oc vnde hende Himmelen.

Efftherdi wi som ere Christne vel kende oc vide/ saadan Ecteskabs Dieffuels tancker/ raad oc listighed/ da er det tilbørligt at wi røste oss mod hanss ondskab oc tage

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

oſſ være for hans bedregeri
oc liſtighed huilcket beſt
kand ſke/naar wi vende vo-
re hierter/tancker/oc øyne/
fra alt det ſom Sathan vil
ſlemt oc verſtyggeligt vdi
Ecteſkab / oc aleniſte ſee
hen til Guds euige raad oc
velbehagelighed / oc der
met være til freds i Ecte=
ſkab / om føler oc beſinder
end vndertiden det oſſ gør
ond/oc det oſſ icke behager.
Thi en Chriſten ſkal icke
aleniſte feſt ſit Hierte oc
øyne paa det onde der kand
være i Ecteſkab/ Men me=
git mere paa det gode/ oc
icke (Dieffuelen til vilie)
forſkiude det gode/ for det
onde ſkyld/ Men wi ſkulle

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

gøre ſom Bier/ de der ſamle
det gode honnig aff Blom-
ſterne/oc det onde forgiff-
telſe lade de Ederkoppen
beholde/ Huad god oc nyt-
telig ting der er i Ecteſkab/
for hueſſ ſkyld/den ſkulde io
behage oſſ vel / det ſiger
Salo: Pro: 18. Huo ſom
faar en Huſtru/ hand faar
en Huſtru / hand faar en
god ting/ oc anammer aff
HErren en velbehagelig-
hed / oc Dauid ſiger i den
128 Pſal. Din huſtru ſkal
bliffue ſom it fructſomeligt
vintræ / trint omkring dit
Huſſ / din Børn ſom Olie
quiſte omkring dit bord/
See ſaa bliffuer den mand
velſignet ſom frycter HEr-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

ren. HErren skal velsigne
dig aff Zion/ at du skalt see
Jerusalems lycke alle dine
dage/ Oc du skalt see dine
Børne Børn/ Oc i den ne-
ste Psalme tilforne/ siger
hand saa/ See/ børn ere
HErrens gaffue/ oc liffsens
fruct er en skenck/ Lige som
pile i den sterckis haand saa
lyckis de vnge drenge/ Sa-
lig er den som haffuer sit
kaager fult aff saadanne/
de skulle icke beskemmis/
naar de tale met deris Fien
der i porten. Saadan god
ting som er i Ecteskab/ skul-
le wi megit mere octe/ end
alt det onde Dieffuelen
kand komme aff sted i denne
Guds orden/ Der om taler

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

ocsaa Jesus Syrach i det 26. Cap: oc siger. Vel den som haffuer en dygdelig Quinde / Thi hand leffuer der aff/ end en gang saa lenge/ En Hußfraadig Quinde/ er hendis hosbonde en glæde/ oc gør hañem it deyligt roligt leffnit / En dygdelig Quinde er en edel gaffue/ oc hund bliffuer hannem giffuen som frycter Gud/ huad heller hand er rig/ helder fattig/ da er det hannẽ en trøst/ oc glæder hannem altid/ Det samme siger ocsaa Salomonis predicker/ Det er bedre at vere tho tilsammen end vere ene/ falder den ene/ saa kand den anden hielpe hannem op/ Ve

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

den som er ene/falder hand/ da er der ingen som hielper hannem op/huad er videre at tale om det gode/som er i Ekteskab / i det ville wi strax her effter giffue tilkende / naar wi tale om Quindens skabning.

Efftersi da / den gantske Hellige trefoldighed beslutter/ at det er icke gaat Mennisken er ene / skulle wi (som Christne) vel behage samme raad / oc der vdi stille vort Hierte til frids / oc holde Ecteskab herlig oc god / oc begynde den met glæde / oc icke annamme huad Ecteskabs Dieffuel indskiuder

der i Hiertit imod Ecteskab/ Men frimodelige sige Dieff nelen til tratz/ som det ord-spraag lyder/ at mand sta-ar til igen op / oc til igen giffter sig / det skal ingen fortryde/ Oc om der tilfal-der end megit om i Ecte-skap/ da skulle wi met det gode offueruinde det onde/ oc altid see hen til Guds or-dening/ raad oc velbehage-lighed/ oc lade oss nøye der met/ Naar mand det gører/ saa bliffuer der icke aleniste lyst / glæde / oc kerlighed/ ibland Ectesolck / vdi de første fire vger/ men ocsaa i framgang/ oc saa lenge de leffue met huer andre. Det-te maa nu vere nock/ om den

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

første modstand/met huilcken Ecteskabs Dieffuel legger sig imod Guds raad/ oc den gerning/ oc vil drage Mennisken/ fra Ecteskabs stat/ hen til vtuct/ horeri/ oc skørleffnit/ helder ocsaa slemmelige at skille dem/ som ere samen komme i Ecteskab/ Nu ville wi tage det andet for oss.

Den anden listige oc bedragelige genstridelse / som Ecteskabs Dieffuel strider imod den anden hellig Trefoldigheds raad/ i huilcket Gud siger saa/ Jeg vil gøre hannem en Medt hielp.

Huor

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

HVor faar/ Gud beslutter/ at hand vilde gøre Adam en methielper/ forklarer den efftersølgendis text/ i huilcken Mose scriffuer/ huorledis Gud ledde allehonde Dyr til Adam/ at hand skulde giffue huert sit naffn/ som hand vilde/ oc staar der hoss/ at iblant alle Diur vaar der ingen/ som kunde være Adams lige/ Der faar lod Gud falde en suar søffn paa Adam/ oc bygde en quinde aff hans Ribben oc ledde hende til hannem/ huilcken hand anammede strax met glæde/ oc sagde Det er ben aff mine ben/ oc Kød aff mit Kød/ Der faar skal

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

mand kalde hende Man-
dinne/Thi hun er tagit aff
Manden/ der faar skal en
mand forlade Fader oc Mo
der oc henge ved sin hustru/
oc de skulle begge være it
Kød / Efftherdi Adam hør
neffue Fader oc Moder/oc
huorledis børnene skulle for
lade Fader oc Moder/Da
haffuer hand aff den ind-
plantede Guds kundskab
vel forstat/ (At strax hand
saa Euã) huor faar oc huor
til Gud haffde skabt saa-
dan en hielp / oc ledde hen-
de til hannem. Aff saadan
naturlige indplantelse / see
wi en nu i dag / huorledis
drenge Børn gaa om met
bygning / Suerd / Arbøst

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

ect. Oc Pige børn gaa om
met Ducker/ oc vnge børn.
Her vdaff kunde wi for-
ſtaa/huad for en venlig oc
kerlig handel der haffde
altid bleffuit mellō Mand
oc Quinde/de haffde bleff-
uit hoſſ huer andre/oc aff-
let Børn ſamen / tuctet
dem op i Guds fryct/æret
oc priſet Gud / oc ſamlet
hannem en ewig Kircke etc.
Om vore førſte forældre
haffde bleffuit / i den fuld-
kommelige ſtat / i huilcken
Gud ſkabte dem/ effter ſit
egit Billede / da haffde
mand kunde ſeet / huilken
herlig oc Guddomelig ſkick
Ecteſkab er. Men met
huad bedregeri oc liſtighed

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

den Ecteskabs Dieffuel / i
denne syndige nature / haff-
uer formørcket oc forvent
dette Guds raad oc ger-
ning forfare wi end nw
i dag / Huorledis Adæ oc
Euæ Børn bruge denne til
hobe føyelse mere til Dieff-
uelens / end Guds rigis op-
byggelse / Det ville wi met
faa ord giffue tilkende /
Først i det / den besynderlig-
ste aarsage til Ecteskab /
skulde / effter Guds orden ve
re en venlig methielp / oc sel-
skab / til at forøge Guds ri-
ge / dog see wi aff daglig
forfaring / huorledis Ecte-
skabs Dieffuel menger sig
iblant it par Folck / nat de
ville effter Guds indskickel.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

se/ giffue sig i Ecteskab/ oc driffuer deris tancker der hen/at de skulle mere vdi begyndelsē ansee oc betracte/ deris offuermaade wkyskheds lyst/ oc brynde/ end Guds Riges forøgelse/saa at der skulde icke mãge giffue sig i Ecteskab/ dreff den onde begering oc lyst dē icke der til/som den hellige Dauid siger i den 51. Psalme oc giffuer til kende met huad wskickelighed oc wrenhed/ Ecteskab begyndis oc endis/See(siger hand)aff syndige sæd er ieg afflet/oc min Moder haffuer vndfangit mig i Synd/ Oc det er aarsagen/huor faar mange Ectefolck haffue vel huer an-

dre hiertelige kære i begyn-
delsen| Men naar de haffue
fuldkomet deris lyst/ saa er
den første part aff kærlighe
den vdsluct/ oc da saaer Di-
effuelen sit vkrud iblant dē|
saa at de bliffue kede aff hu-
er andre/ oc vaare gerne at-
skilde igen| Oc der aff komer
det ordspraag at mand si-
ger. Huo som vil leffue vel
en dag/ den skal slacte en
Gaass/ huo som vil leffue ot
te dage vel/ den skal slacte
it Suin/ Men huo som vil
leffue vel vdi fire vger den
kand tage sig en Hustru.
Thi/ naar de saa siden lede
til huer andre/ kiffuis oc
trætis sammen/ da bliffue
de i Ecteskab/ idel Dieffue-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

lens Martirer / oc haffue it
hordere oc vere leffnit/end
alle Muncke kunde haffue/
Der haffuer Dieffuelen sin
lyst/ naar hand kand saa
forstørre Guds ordning/oc
met languarendis wenig=
hed forhindre saadanne
Ectefolckis bøner/ Sacra=
ment / Riød / gang oc al
Guds tiennistе/oc der off=
uer bliffue Børnene ilde op.
tnctede / oc Guds rige der
met formindskis.

At vocte sig for saadã wra
ad/ oc Ecteskabs Dieffuels
argelist/ er det beste raad/
at de raad/at de Folck som
ville giffue sig i Ecteskab/
icke løbe skødeslos tilsam̃en
som wmælige Creatur gøre/

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

oc intet acte end aleniſte
wkyſkheds brynde/Men de
ſkulde ſee til Guds vilie oc
ordinering/ huor faar hand
vil/at Menniſken ſkal icke
være ene/ Men huer ſkal ic-
cke være ene/Men huer ſkal
haffue ſin methielp/ſom er/
at Guds Rige ſkal der met
bliffue formerit / Naar
mand det betencker / oc
mand ſeer da den perſon
mand ville haffue til met=
hielp i Ecteſkab/ſaa ſkulde
mand først paakalle Gud/
oc anamme ſaadan methi=
elp i Guds fryct/ſom wi vil-
le her effter ſee/ met huad
hiertelag oc mening/Adam
anammede ſin Euam aff
Gud / paa det Ecteſkabs

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

kærlighed oc glæde/skal icke
vare/en eller tho vger mel-
lem Ectefolck Men at det
kand vare saa lenge som de
leffue met huer andre her i
Verden.

Den tredie Ecteskabs Dieffuels fristelse met huilken hand legger sig mod dette Gudz raad som er/ at der skal ekon være tuende personar sammen i Ecteskab oc icke flere.

ENdelis siger Moses/at Gud beslutte-
de i sitraad / hand
vilde forskaffe Adam
en met hielp/som skulde ve-
re hoss hannem ok icke flere/
effter den samme Guds me-
ning oc raad annam̃er Adã

ſin Euam/ ſom hans eniſte
oc alſomkæriſte hielperinde
vender ſit Hierte / ſind/ oc
tancker aleniſte til hende/
begere ingen anden/ oc det-
te gør hand aff den natur/
ſom Gud haffuer indplan-
tet i hannem/ oc giffuer met
ſtor aluorlighed Ecteſkabs
kerlighed til kende/ i det hād
ſiger/ at mand ſkal forlade
forelderne/ oc henge ved ſin
huſtru/ oc de ſkulle bliffue
baade it kød/ ſaadā hiertēs
venlighed oc kierlighed/ for-
nemme ſomme Perſoner i de
ris Ecteſkabs begyndelſe/
Men der er dog ringe at ac-
te imod den ſtore venlighed
oc kærlighed/ ſom vaar imel
lom Adam oc Euam før end

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

de fulde i Synden/ oc haff-
de saa bleffuit frami hoss
alle deris effterkommere/
haffde icke Mennisken
bliffue formedelst Dieffue-
leu oc Synden forderffuit/
Da haffde huer Mand hul-
dit sin Hustru/ for den al-
somskøneste oc kæriste der
kunde vere i Verden/ oc al-
tid hafft hende i Hiertet oc
sind/ oc saadant haffde da
skeet/foruden alle onde oc
wtuctige tancker oc bege-
relser/oc foruden nogit skal-
cke øye/ om huilcket Chri-
stus taler Matth: 6. Huor
veldige/ oc bitterlige/ Sa-
than haffuer lagt sig imod
dette Gudz raad/oc sønder
brød det/ beuiser Verdsens

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

Historier aff begyndelsen/ oc ind til denne tid / At hand haffuer kulkast Guds orden/oc oprettet skreckelige horeri/oc wrenhed/wanseet/at Gud haffuer haardelige lagt sig imod saadan Synd/met syndfloden/met Ild/Suogel oc Beg/ned aff Himmelen/met Blodstyrtnind oc anden wlycke/ baade hoss sit egit Folck/ oc hoss Hedninge/saa at der er hart at ingen synd vdi Verden som Gud haffuer saa tit oc haardelige straffit som Horeri oc wtuct.

Oc om der er end mange Ectefolck som vilde gerne verie sig/for den Ecteskabs Dieffuel at de skulle

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

icke met gerningen forbirge sig mod Ecteskabs bond/ saa er dog alligeuel icke mange/ som i denne forderffuede natur/ kunde sige sig fri for onde tancker oc begeringer/ men haffue nock at gøre met deris skalcke øyne/ At endog de ere icke horefolck/ som mand burde at stene ihiel/ Johan: 8. Saa kunde de dog icke aarsage sig/ at de haffue ey wtuctige tancker/ oc skalcke øyne/ Math. 5. Thi den Ecteskabs Dieffuel/ haffuer vor forderffuede natur bunden oc dragen den fra en ond løst til en anden/ kød oc Blod følger hannem ocsaa gerne / oc vender øynene bort fra sin

egen methielperinde/oc seer sig langt omkring/met det skalke øye/oc tencker altid en andē Quinde er venligere skøner oc bedre en hanß egē er/Oc skeer tit at en haffuer en saare skøn/erlig/oc tuctig Quinde/ bliffuer alligevel aff Ecteskabs Dieffuel tagen til fange/at hand tencker/ en anden at være langt skønere/Som wi haffue Exempel i den mectige Guds mand Dauid/ huilcken den tid hand haffde nogle hundrede Quinder/ iblant huilcke der vaar(vdē tuil) māge deylige/dog vender hand sine øyne fra disse alle sammen/ hen til Vriæ Hustru / J lige maade

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

regerede Ecteſkabs Dieff-
uel Salamonis hierte oc
øyne/ huilcken der haffde
flere deylige Quinder end
hanſſ Fader haffde/allige-
uel iblant 700. Ecte Qnin-
der/oc 300. Bolſkaff/beha-
get hannem ingen ſaa vel
ſom de fremmede Moabi-
tiſke Quinder/Huilcke ſom
vaar hannem (paa religio-
nens vegne) aff Gud/for-
budne/Oc om den Ecte-
ſkabs Dieffuel kand icke vi-
dere bruge ſin liſtighed ib-
lant Ectefolck end aleniſte
vdi deris øyne oc tancker/
dog gaar ſaadant icke aff
foruden ſkade/Ecteſkabs
kerlighed oc venlighed bliff
uer der met vdſluct/ eller

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

formindsket/ Hierterne bliff-
ue vent fra huer andre/
Had / oc affuend voxer/
Kiff/ trætte/ wsamdrectig-
hed / Ja riffuen oc slaen ta-
ger vndertidē offuerhaand/
saa der bliffuer da (som
mand pleyer at sige) thu
kød/ naar de sla huer andre/
Saa at den bittre røg it
driffuer Manden vd aff
Hussit/ oc Hustruen tyckis
ocsaa at hussit brender/ De
ere nødigt hoss huer andre/
den ene glæder sig / naar
hand er fra den anden/
Manden seer gerne at hanss
hustru er i badstuē end i hus-
set/ hustruē seer helder hen-
dis mād er paa torffuit end
kamersit/ heller i stegersit.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

Her aff kand mand see (om Ectefolck tage sig icke vel vare) met huad listighed/oc behendighed/Ecteskabs Dieffuel/driffuer dem langt fra huer andre/Huilcket Gud haffuer dog tilhobe føyet i it Kød / Om saadan en stor / skreckelige/ oc fordømelige wro oc vonlycke/at Satan rycker den ene fra den anden/ vil ieg intet tale / Men saadanne skulle vide / de høre Dieffuelen til/vden de gøre pœnitentz/Huem skulde de ellers høre til/ naar den ene slar Kander/ oc den anden gryder sønder/ Faderen lader sønnen gaa bag sig lige som hand skulde tuile paa/om det er hans Søn/Moderen

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

lader Dotteren gaa faar sig / efſterdi hun er viſſ paa det er Hendis Dotter / Saa at det ſkal være it klogt Barn / der kand kende ſin Fader etc.

Der faare gøris det ſtorlig behoff / ocſaa hoſſ de frommiſte Helligen i Verdē / at de ſee ſig vel faare / oc lære at kende den Ecteſkabs dieffuels ſkalckhed / at de kunde effter Gudz Orden leffue hoſſ huer andre venlige oc kerlige i enighed oc rolighed / huilcket de kunde vel gøre / naar de ſee til Guds ordē oc ſkick / oc beſynderlig giffue act paa Moſi ord / ſom hand her ſiger / At Gud haffuer giffuit huert Men=

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

niſke ſin met hielpere/ Det
Gud giffuer it Menniſke/
det bør hannem io at beha=
ge vel/oc acte det for en
herlig ſkenck oc gaffue/Der
til met kand en Chriſten
beholle ſin Ecteſkabs ker=
lighed/mod den Ecteſkabs
Dieffuel/naar hand vil ide=
lige betencke den førſte kær-
lighed / hand haffde paa
ſin Brylups dag til Bru=
den/den tid hand holt hen-
de for den alſomſkøniſte/oc
frommiſte/ huilcken haffde
altid i hu oc tancke/lige ſom
hun ſtod ſtedſe for hans an=
ſict oc vilde icke gerne være
fra henne en hal time rom/
oc maatte vel lide (ſom
mand pleyer at ſige) at

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

hand kunde bære hende met
sig / i en Sudel taske / huo
der kunde idelige beholde
saadanne tancker i Ecte-
skab / den kunde vel leffue
vdi samme Stat / effter
Guds vilge i venlighed oc
kerlighed / Saadanne Ec-
tefolck findis mange / at den
ene er ilde til freds / naar
den anden vandrer nogen
sted hen / oc kunde icke være
rolig eller glad / for de kom-
me til sammen igen / Oc ty-
ckis saadanne Ectefolck
som haffue leffuit sammen i
30. eller 40. Aar / at det er
ekon 2. eller 3. Aar siden de
komme tilhobe. Hoss saa-
danne Ectefolck boer Gud /
oc kand icke feyle / der er ey

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

velsignelse / fred / enighed / oc lycke / hoss dem: Oc endog Ecteskabs Dieffuel er vred paa saadanne Folck / oc legger vind paa hand kand indskyde onde tancker i deris hierter / saa lade de dog de same falde vd igen / Oc dette er den beste konst hvo der kand den / Der saare / paa det den første kerlighed maatte altid bliffue varactig hoss Ectefolck / da er det behoff som S. Pouil siger / at den ene fordrager den andens skrøbelighed / oc see aleniste til de gode oc gaffn / mand haffuer aff sin Ecte stolbroder / oc icke til det onde der kand findis iblant / oc tencker ved sig / at

haffde hand anam̄et en an-
den/da(kand ske) hand haff
de intet forbedret sig/ Der
faare formaner ocsaa den
hellige Paulus Mende
ne/ at de skulle elske deris
hustruer/ lige som Christus
elskede sin Menighed/hues
wrenhed hād skiulte/oc ren
sede/oc siger fraa i/at Man-
den skal elske sin hustru/lige
som sit egit Legome/hues w
renhed oc slemhed hād skiul-
ler/oc vil ekon lade til siune
de lem̄er sō skøneere. Thi vil
de it par Ectefolck icke lide
huer andre/oc de fordrage
huer anaris skrøbelighed/da
er det at besørge/at de gaa
begge til grund oc falde i ec
teskabs Dieffuels snare/Om

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

en from tuctig Quinde som fordrog hendis Mands brøst / ved nafn / Hiero/ den tid en anden kaste hannen for at hans Aande luctede ilde / Gick hand hiem til sin Hustru/oc bleff fortørnet / at hun vilde icke selff sige hannem det / Da suarede hun oc sagde / at hun haffde icke megit actet det/men mente at alle andre Mend luctede ocsaa ilde / J lige maade giorde ocsaa Paulus Æmilius en viss oc mectig Romere/ den tid hand fornam saa stor breck / met sin Hustru / oc hans venner der formerckte / da spurde de hannem at / hand brøst hans Hu=

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

ſtru haff de / effterdi hun
vaar ſkøn/tuctig/oc fruct=
ſommelig / da vilde hand
icke obenbare hendis ſkrø=
belighed / Men viſte dem
ſind Sko oc ſagde/Er den=
ne ſko icke ſmuck oc ny/ i vi=
de alligeuel icke huor hand
trycker mig/ Her ſkulle wi
ocſaa tale om dem/ſom in=
gen holder at vere ſkøn
nock/end dog Gud haffuer
giffuit dem deylige Quin=
der/dog ſee de alligeuel al=
ligeuel altid effter ſkønere
Quindfolck. Men det er til
forgeffuis at vnderuiſe
dem / ſom giffue ekon act
paa en liden beſmittelſe/
ſom kand vere i deris Hu=
ſtruers anſicter/oc icke paa

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

deris tuctighed/oc ærlighed/Som den Hedning sagde/ Quid tibi formosa, si non tibi casta placebit? Det er skade/ at den som kommer en from Quinde/at hand giffuer mere act paa hendis skønhed / end paa hendis tuct/oc ærlighed. Den skal vocte sig for det/en anden Hedning siger / Lis est cum forma magna pudicitiæ, Skøn oc from/ vil icke altid vere sammen.

Den Fierde modstandelse/ Met huilcken Ecteskabs Dieffuel / legger sig imod Euæ Skabning/som bleff skabt aff Adæ Rebben oc Side.

Den

DEn tid GVD i ſit egit raad/haffde beſluttet/ at hand vilde ſtigte Ecte=ſkabſtat/ beſcriffuer Moſes framdelis/ at Gud giorde ſit egit raad fyldiſt met ger=ningen/ Oc lod en dyb ſøffn falle paa Adam/ oc tog it Rebben aff hans ſide oc ſkabte Euam der aff/ paa det alſōm ſkønniſte/ oc paa det ſiſte ledde hende til A=dam och tilhobe føyede dem.

Huor fliteligt Ecte=ſkabs Dieffuel haffuer giff=uet act paa deñe Guds ger=ning/ ocſaa ganget til raad met ſit ſelſkab/ huorledis hand kunde forderffue den=ne Guds orden oc ſkick/

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

det vilde wi nu fram delis
kortelig see/paa det wi kun=
de lære at kunde hans
kalckhed/ oc diss flittelige=
re vocte oss der fore / Thi
det maa wi altid forsee oss
til Dieffuelen/ at hand leg=
ger vind paa/alt det Gud
haffuer vel giort/ Der faare
kallede de gamle/ Dieffue=
len Guds abe/i det at huad
hand seer Gud gøre/ det vil
hand strax efftersølge/dog
til Guds gernings forderff=
uelse/Oc her aff er det ord=
sprog kommen/ mand ple=
yer at sige/ Huor Gud byg=
ger en Kircke der bygger
Dieffuelen en Capelle hoss/
Der faar ville wi nu see/
huad Ecteskabs Dieffuel

haffuer opbyggt/ mod Gud skabning / met huilcken hand bygde en Quinde aff Adæ Rebben.

Først siger Moses / at Gud skabte Adam met hielperinde/ i men hand laa i en dyb søffn/ oc viste diss imellem intet aff huad der skede/ Oc det samme som hand giorde den tid ved Adam/ det vdretter han end nu i dag i Ecteskab / (om det gaar ellers ret til) Oc kommer it par Folck/ til hobe i Ecteskab / saa at de forundre sig der paa/ Oc begriffuer sig vel vnder tiden at Brudgommen er fød i lante Duoben/ oc Bruden er fød i Danmarck/ oc bliffue lige vel tilhobe føyet i Ecteskab/

aff kand mand lettelig for-
fare/ oc beslutte ac Ecteskab
er end nu i dag Guds ger-
ning/ io saa vel/ som den tid
hand tilsamen/ føyede Adā
oc Euam/ Met deñe Guds
gerning / vil Satan ocsaa
haffue at skaffe paa det/ dē
skal icke begyndis oc endis/
effter Guds orden oc vilie/
Men først driffuer hand vn
ge Folck til/ at de skulle aff
vberaad mod/ gribe til/ hu-
ad forkommer/ den ene aff
ond lyst oc begering / den
anden aff druckenskab/ Den
tredie aff andre letferdige
aarsager/ oc til eggelser/ for-
vden Guds paakaldelse/ oc
andre tilbørlige meddeler
etc. Aff saadan en hastelig

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

begyndelse/ gør Ecteskabs Dieffuel ocsaa en suar ende/ hand vdretter strax i saadā Ecteskab huad hannem lyster/saa at mange saadanne Ectefolck (naar den onde lyst/oc druckenskab er forgangen) løbe fra huer andre met Føderne/før en Henderne bliffue rettelige sammen lagd / kand hand icke der komme dem til / effter sin forsæt/ saa vender hand dog Hiertene fra huer andr/ saa de falde siden i horeri/ oc kōme der offuer i Liffs oc siæls fare helder ocsaa forskaffer det saa/at de skillis fra huer andre/eller ocsaa leffue met huer andre i had oc affuend/oc æde oc bide at

huer andre/vden affladelse/ind til de komme i graffuen / oc end dog mange fromme Mennisker legge sig der vdi / at ville fordrage dem / dog sker saadant til forgeffuis / ont bliffuer ont.

Til det Andet/saa kommer Ecteskabs Dieffuel vnge folck til/at de skulle icke bide effter den som Gud vil tilføye dem men begynde aff deris egen tycke/at see hen til stor rigdom/mange veldige slegt oc venner/huilcke de megit mere acte/end Gud/oc hans velsignelse/hoss saadanne haffuer Ecteskabs Dieffuel / mere end vundet legen/ oc griber

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

der vdi met begge hender/
oc vil selff alene vere Herrer
oc Regenter i saadan Ecte=
skab/bruger alle de midler
hand kand/at deris gods
oc pending kand forsuinde/
oc at Slect oc venner skulle
icke videre hielpe/ paa det
siste saa forsuinder kerlig=
heden met Pendingene/ oc
armod slas dem til/da kand
mand lettelige betencke/
huorledis det vil siden haff=
ue sig i deris Ecteskab/ saa
at Dieffuelens faarset gaar
vel for sig baade met Hore=
ri/oc anden ond vesen.

Til det tredie/Regerer
Ecteskabs Dieffuel/mange
vnge personers øyne/at de
inted i Ecteskabs begyn=

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

delse/ansee vden aleniste skønhed/foruden Guds paa kaldelse/Der leer Dieffuelen at/Oc ved vel/at den skøn=hed bliffuer icke varafftig Men forsuinder/ oc foruis=ner/som blømster paa mar=cken/naar denne aarsage til deris kerlighed tagis bort/ saa forsuinder ocsaa kerlig=hed/Naar den er forsuun=den/saa kand Sathan an=rette allehonde vlycke.

Til det fierde/kand Ec=teskabs Dieffuel i saa maa=de (som nu sagt er) faa sin fremgang/saa vender hand bladet om/oc læser dem en anden text/oc aff=uender deris øyne oc Hier=ter fra Guds orden/ oc vel=signelse/hen til deris nering

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

oc vnderholding/ oc gører
skarpt regenskab/huor man
ge/Dagene ere om aarit/oc
huor megit mad oc dricke/
huor mange klæder / sko/
pendinge/dem behoff gøris
aarit igennem/oc tencke ic-
ke/at den samme Gud som
haffuer ordinerit Ecteskab/
kand formedelst sin velsig-
nelse/io saa vel føde viij. el-
ler x. Meñisker/som it men-
niske/Naar de i saa maade
legge deris regenskab / saa
summerer Ecteskabs Dieff-
uel den/oc affskrecker dem
der met/fra Ecteskab/oc de
forhale tiden/oc før end de
tage sig vare/ falde i hore-
ri / oc samler Guds vrede
paa sig/saa at de kunde si-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

den neppelige komme vdi it lyckſaleligt Ecteſkab / ſaa de maa ſiden betale met deris egne Huſtruer/det ſom de haffue vdi lang tid opbaarit / eller ocſaa bliffue ellers beladet met anden Guds ſtraff/ſom er wfructſommelighed / ſiugdom/oc anden wlycke. Somme Menniſker drage Ecteſkabs Dieffuel aldelis fra Ecteſkab / at de der vden for leffue alle deris dage i wrenhed/ dem ſelff til en viſſ fordømelſe. Men kand hand icke i ſaa maade faa bugt met dem/ Saa drifſuer dog den Ecteſkabs Dieffuel / Saadanne (ſom ſørge for deris nering) hen

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

til Gerighed / riffuen oc kratten/oc til en wgudelig handtering met huilcken deris ſamuittigheder bliffue beſuarede/ oc kommer ſiden wfred/oc wſamdrectighed mellem Ectefolck / at den ene vil icke vere ſaa karig / oc ſparſommelig ſom den anden/ icke ſaa flittelig til at ſamle Gods oc pending tilhobe etc. Der plage de huer andre met/dag oc nat/hoſſ Bordit/oc i Sengen/oc ſaa vndertiden/for en ring ting/ſom icke er en Luſſ verd ſom mand pleyer at ſige.

Denne Ecteſkabs Dieffuel/ ſom i ſaa maade kommer Menniſken til at giff-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

te sig/effter sit egit gode tyc-
cke/oc fri vilie skal en Chri-
sten støde til bage/met disse
ord/at Gud skabte Adam en
hielperinde / oc ledde hen-
de til hannem/ oc vide/ at
huad Gud giorde den tid
met deñe orden det gør hād
end nu i dag Joan. 5. Oc
saadā gerning legger ocsaa
Christus sin Fader til/oc si-
ger / huad Gud tilsammen
føyer/skal inted Menniske
at skilse/Der faar skal ingen
tage sig Guds gerning til
Men soffne oc huile sig met
Adam/oc lade Gud raade
for sagen/ oc anamme met
tacksigelse det hand beski-
cker/oc lade sig det vel beha
ge/ det Gud giffuer/ huad

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

heller hund er alsóskønifte/ eller medel maade skøn/ rig/ eller arm/ Oc vide i sandhed/at Gud som er rig oc mectig/Herre oc Fader/giffuer ingen aff sine Døtter vd foruden en besynderlige Morgē gaffue/Giffuer hād hende icke det paa ansictet/ saa giffuer hand dog det i hendis fromhed erlighed/oc tuctighed/oc deler saadañe sine gaffuer vd som hannem tyckis gaat være/Der faar holder mand det for en dorlig ønske / At en mand bider effter en skøn/from/oc rig Brud/Det er for megit paa en tid/Saadanne gaffuer / finder mand sielden hoss en Brud/Gud giffuer

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

icke en allene ſaadant/Det
er dog viſt/ at hand giffuer
ingen aff ſine Døtter blot oc
bar vd/ foruden morgengaff
ue/ hun fører io nogit god
met ſig/Der faar ſkal mand
lade ſig nøye/ met det Gud
giffuer / oc tage til tacke/
Oc icke ſee paa en anden/
huor ſkøn/ſlet / ret / oc rig
hun er. Thi det ene Men=
niſke haffuer vndertiden
nogle gaffuer aff Gud/ ſom
det andet icke haffuer/Saa
er det fordi det beſte raad/
at mand ſoffuer met Adam
oc lade Gud beſkicke oc be=
ſtille en god methielperin=
de / Thi en from Quinde
kommer dog aff Herren/
ſom Salomon ſiger / oc icke

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

aff vor egen vduellelse oc gode tycke.

Den Femte nød/met huilcket Ecteskabs Dieffuel/legger sig imod Euæ skabning aff Adams side/ som betyder Ectefolckis enighed oc kerlighed.

FRemdelis bescriffuer Moses / at den tid Adam vaar fallen i en dyb søffn / tog Gud it Rebben aff hans side/paa huilcket der hengde (vden tuil) ocsaa kød paa/ Som Adam selff bekende/ der hand befattede begge oc sagde Det er ben aff mine ben/ oc kød aff mit kød etc. Her aff kunde wi

vel forstaa huilken stor ven
lighed oc samdrectighed/de
haffde bliffuit mellem Ec=
tefolck/haffde icke Mennis
kens nature bleffuit forderf
fuit Da haffde den ene elskit
den anden som sig selff/foru
den nogen wuillighed/ oc
modsigelse/Oc da saa ocsaa
S. Pouel hen til Guds skab
ning/ oc orden/der hand
sagde/ J mend elsker eders
hustruer/ som eders egit le=
gomme/hno som elsker sin
Hustru/hand elsker sig selff/
ingen hader sit egit legom=
me/men føder oc vederque=
ger det/kunde det saa gaa
til i Ecteskab/da befundis
icke saa megen wlycke der i
Thi ingen hader sit egit le=

demod/skærer det aff/oc ka-
ster det fra sig/om det er end
skabet oc besmittit/men hād
renser oc læger det/ Saa
bleff ocsaa horeri/oc wtuct
ned lagt/ naar den ene holt
den anden/for den skøniste
ledemod/da lengdis mand
icke effter it andet/om hans
egit ledemod/vore end kro-
git/oc knortigt/At der haff
de bleffuit saadan en stor ki
erlighed i Ecteskab effter
guds orden/ det giffner end
nu en gnist til kēde/aff saa-
dan/ ecteskab kerlighed som
er bleffuit i naturen/at mād
finder vel de mend/som haff
ue deris hustruer saa kære sō
dem selff/at de ville voffue
deris hals for sem/før end

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

dem skulde ske nogen for-
fang/Men huad for mact
oc velde Ecteskabs Dieff-
uel/bruger mod denne ven-
lighed oc kærlighed som bru
de at vere mellem Ecte-
folck/det ville wi nu see/paa
det wi kunde vide at Sa-
than hader alsommest Ec-
tefolck / oc at wi disbedre
kunde vocte oss for hans
listighed.

Først griber Sathan
ind i Ectefolckis Hierter oc
sind/oc vil vddrage den ret-
te kærlighed Ectefolck bur-
de at haffue til huer andre/
effterdi de ere it Kød / oc
giffuer dem aarsage der til/
At mange (icke langt effter
brulupet) haffuer sin Hest/

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

eller hund/kærer end sin hu-
ſtru/mangẽ lengis effter ſin
Huſtruis død/oc ſørger icke
mere for hende/ end hand
haffde tabt en gammel
taſke/hand forſkreckis naar
hun leggis ned vdi Graff-
uen/lige ſom en Aſen/ naar
ſecken falder aff hannem/
Saa gaar hand paa loff-
te/ icke at hand vil henge
ſig der/ Men at hand kand
ſee ſig om vdi gaden/effter
en anden.

Til det andet/ Naar
den Ecteſkabs Dieffuel
haffuer i ſaa maade ſtuckit
ſin ene fod ind imellem Ec-
tefolck/oc affſkild Hiertene
fra huer andre/ ſaa ſticker
hand ſiden den anden fod
ind met/oc vil ocſaa ſkilie

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

Legommerne fra huer an-
dre/oc gør aff it Kød/tuen-
de kød/kommer dem til at de
gide icke lide/ eller seet huer
andre/saa at de bliffue kede
aff graapenbrad/oc lengis
effter vildbrad/Som mand
ocsaa vel forfarer / huad
Dieffuelen kand vdretter i
denne sag / At mangen som
haffuer en skøn / deylig oc
from Quinde / vender sig
dog fra hende / hen til en
slem skarns seck.

Til det tredie/Er det
saa Sathan kand i saa maa
de (som sagt er) inted vd-
rette hoss somme Ectefolck/
Da lader han alligeuel icke
aff/at bruge andre middel
til at gøre it kød til tuende

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

kød/at om hand kand icke plat atskilie dem/da saaer hand dog wkrud iblant dē/ saa de falde fra den venlighed/oc behagelighed/ som den ene skuldehaffue til den anden/ oc begynde at hade huerandre/ kiffue oc trette bande oc sende/ knurre oc murre at huer andre/oc vndertiden før end de bliffue rettelige forligt/da kommer hand en anden wlycke/ oc perlement aff sted/oc opten der en ny Jld aff en liden gnist/paa det/at Guds orden oc vilie/skal io icke haffue sin fremgang i Ecteskab/ her hoss bør oss ocsaa at forklare met en Historí / huor treskelig Satan legger

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

ſig ind imellem Ectefolck/
at hand kand gøre wfred
iblant dem/Det vaar it par
folck ſom begynte at leffue
i kerlighed oc enighed met
huer andre/ oc toge ſig vare
for den Ecteſkabs Dieffuel/
ſaa at hand ſelff ingen buct
kunde faa met dem/Saa
tog hand fordi en gammel
Trolquinde til raad/oc loff-
uede hende it røt par ſko/
om hun kunde komme we=
nighed i mellem dem/ Den
gammel Quinde gick hen til
Huſtruen/ oc ſagde til hen=
de/at hendis Mand haff=
de i ſind/at vilde myrde hen
de/oc til it tegen/da ſkulde
i finde en rage kniff liggen=
dis vnder hans hoffuit Pu=

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

de/oc gaff hende det raad/
at hun skulde ocsaa legge
en kniff vnder sit Hoffuit/
oc komme hendis Mand
tilforn / Der effter sagde
hun til hendis mand/huor=
ledis hun vilde gøre han=
nem det samme / hand acte
at gøre hende/der hand det
fornam/ saa bleff hand før
rede/ oc skar struben sønder
paa hende/ Den tid Trol=
quinden kreffuede / de røde
sko aff Dieffuelen/ oc men=
te hun haffde vel fortient
dem/saa racte hand hende
dem til/ paa en stang/ oc
sagde/ Jeg kommer dig icke
nermer / thi du est langt
verre end ieg er/Om dette
er saa skeed eller ey / gøris

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

icke behoff nøye at randsa-
ge/men her giffuis dog met
at forstaa / huor bitterlig
Ecteskabs Dieffuel hader
Ectefolck / som ville gerne
leffue Christelige / oc vel
met huer andre / Mod saa-
dan Ecteskabs Dieffuels
argelist / oc at mand kun-
de bliffue varactig i den be-
gynte kerlighed oc enig-
hed/er dette det beste raad
oc medel/at Ectefolck kom-
me idelige ihu den baand oc
contract dem bleff giort i-
mellem i deris Ecteskabs be
gyndelse/oc holde den for it
Sacramente/ huilcket som
skal altid paaminde dem/
at de skulle leffue/ i kerlig-
hed/oc samdrectighed/ eff-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

ter Guds orden oc vilie/oc
vide/at de ære icke nu mere
tuende kød/mē it kød/saa at
den ene skal elske den anden
lige som sit egit Legomme/
fly oc sky wsamdrectighed
oc ladekerlighed gaa for
sig efftterdi/den er Gud al=
somestbehgelig oc vil gerne
bo hoss saadanne Ectefolck/
Der til met/til at beholde
saadan Ecteskabs kerlig=
hed/er det ocsaa saare gaffn
ligt at Manden boer hoss
sin Hustru met fornufft/eff=
terdi/ som S. Peder siger/
hun er it skrøbeligt kar/
Quindfolck haffue megen
skrøbelighed/ere icke altid
ens til sinde/kūde lettelige
lade sig fortørne/Der faar

efftérdi Manden er stercke-
re oc klogere/ skal hand icke
saa lettelig lade sig beuege
til vrede/ At lige som verd-
slige Regentere nødis til at
see tit oc offte gennem fin-
gre/megit høre oc see/lige
som de hørde oc saae det
icke/ Som mand pleyer at
sige Qui nescit dissimulare,
nescit regnare, Huo som kand
icke vndertiden see gennem
fingre/den kand icke rege-
re/ J lige maade/ om det
skal ellers gaa vel til vdi
husſ Regimente/skulle Men
dene ocsaa skicke sig/ Der
faar er det vel rettelige
sagt/ At der hører io saa
stor konst oc forstand til
rettelige at regere en Hu-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

stru/som at regere it lempe=
lige land / Der hoss siger
mand ocsaa/ at met slaen
gører mand icke fromme
Quinder/ Thi slar mand en
fanden vd / saa slar mand
ni ind igen / kand monden
met sin fornufftighed / oc
fromhed/ gøre en ond oc
wfornufftig Quinde noget
frommere/da er det bedre/
Som wi haffue Exempel
aff en from mand hoss Hed=
ningerne / som hed Socra=
tes / mig tyckis dog hand
haffde ladit Doctor Se=
mand tide for sterck ind i
Hussit/ oc tuiler mig / paa
om mange andre skulde ve=
re saa megit tolmodige/det
vaare icke heller gaat/Dog

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

vdrette hand mere met sin tolmodighed / end hand haffde brugit sin Regimente/paa det alsom skarpiste/ Oc en deñe Historie/Same Socrates haffde vnderti-den Alcibiadem til gest/da bleff Hustruen (som hed Zantippa) saare vred/oc reff hastelige Bordogen / oc Maden aff bordet/Da bleff Alcibiades fortørnet / oc spurde Socratē at/ hui hād kunde fordrage saadan ond skab/Da suarede hand kant du dog holde din Høne det til gode/at hun fluer vnder-tiden paa dit Bordt / oc bryder glass sønder/oc om-uelter huad der er/Ja/sag-de Alcibiades/ hønē gør mig

gode æg/Da sagde den anden/Saa føder min Zantippa mig ocsaa deylige børn Oc der Zantippa vilde icke lade aff at sende oc knurre/ sagde hun/ kære Socrates mig venderer/du kant lide saadan knur/hand suarede/ kant du dog lide at tridsen knarcker offuer din brynd/ En gong/somZantippe løb effter hannem paa Gaden/ oc reff klæderne aff Legomet paa hannem/Da bad Folckit som det saa/ at hād skulde sla/Ja (sagde hand) ieg fornemmer i ville gerne wi skulde slais / Paa det i kunde haffue nogit at lee at Men naar Socrates vilde gøre hende mest til mode/

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

oc fortred/ da tagde hand stille/ Det haffde ner bryt hiertet sønder paa hende. Thi en ond Quinde/ oc Dieffuelen ville ingen lunde være foractede.

Saadan Historí giffuer ieg ekon der faar tilkende/ til at forklare det som før vaar sagt / huorledis en mand skal leffue fornuffteliге met sin Hustru/ oc rette megit mere gaat vd met sin fromhed/ end met slaensenden/ oc banden/ Saa at en viss oc forstandig mand kand vel komme en ond hustru i laffue/ huilcket som icke kand ske/ met offuermaade vold/ oc tyranni/ dog tyckis mig alligeuel icke at være

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

raadeligt / at mand lader Doctor Semand ride saa sterk i huss it / som nu sagt er om Socrate.

Den Siette skadelige forhindring / som Ecteskabs Dieffuel gører / mod Euæ skabning aff Adams side som betyder Mandens herredom offuer Quinden.

WJ haffue her til besynderlige handlet om Adam / det er / huorledis Mendene skulle haffue sig mod deris Hustruer / oc beuare sig for Ecteskabs Dieffuel / Nu ville wi ocsaa tage Euam for oss oc høre huorledis Quinderne skulle skicke

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

ſig mod Mendene/paa det/
de kunde ocſaa forfremme
fred/oc enighed/Ecteſkabs
Dieffuel til tratz / huilcket
dem bør dog paa begge ſi-
der at gøre/ſaa megit dem
mueligt er.

Først ſiger Moſes / at
Gud ſkabte Euam/icke aff
Adams hoffuit/ icke helder
aff hans Føder / men aff
hans ſide huor aff wi be-
ſlutte/ ſaa megit ſom Euæ
ſkabning tilhører/at hun er
ſkabt Adam til en hielperin-
de / oc regenterinde / icke i
mindere helder ſtørre ver-
dighed en Adã/ men at hun
ſkulde være i lige verdighed
ære / oc herredomme met
hannem/ Saadan lige ære/

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

oc mact/haffde vel tient til enighed/oc venlighed/i Ecteskab/ Thi huor det gaar lige til/der er fred oc enighed. Det kand besønderlige beuises der aff at Gud sagde icke aleniste til Adam Dominare/Regere/men sagde saadant til dem begge/Dominamini/værer herrer offuer alle Diur paa iorden.

Til det andet/At de vaare huer andre lig i mact oc ære/ forklaris ocsaa i det 3. Capit: Met den straff som Gud/ de graderet Euã met/ for synden skyld/ oc tryckte hende nogit nid mere vnder Adãs side/men dog icke vnder hans føder/men giffuer hende vnder hans

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

Regimente / at hand skal der effter være herre/oc hun skal være hannem vnderdanig.

Til det tredie/see wi ocsaa saadant aff den gnist/ som er bleffuit i Quindfolck/ vdi denne forderffuede nature/At Quinden foruden den vnderdanighed som hun er hendis Mand skyldig / bruger alligeuel Priuilegijs mariti / Mandens frihed / stiger op vdi Mandens ære oc verdighed / lig met hannem / at bliffuer Manden en Bonde/ en Borger / en Magister/ en Doctor / en Herremand/en Greffue/Saa stiger han ocsaa op vdi samme

ære oc verdighed/Dette er nytteligt at vide/at wi kunde her effter diſſ bedre ſee/ Huorledis Ecteſkabs Dieffuel paa griber Quinderne.

Men at Gud ſkabte Euam aff Adams ſide/ huor faar ſaadant ſkede / oc huor til det vaar nytteligt/ Der giffuer Ecteſkabs Dieffuel/vel act paa / oc ſeer til ſaadan Guds gerning/ met krogede øyen/Oc veed huorledis hand vil bruge den imod Guds forſet/til at anrette wenighed oc ſplidactighed imellem Ectefolck/ Oc beſønderlige der de vaare begge faldne i Synd/ oc Eua bleff nid=

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

tryct vnder hendis Mands Herredøme / Da bekom Sathan aarsage / aff en skabning / som Gud skabte aff Adams side / at bekomme formedelst Quinden megen wlycke i Ecteskab / lige som hand forsøgte sig tilforn met Mendene / som wi haffue giffuit til kende / Saa griber hād nu fat paa Quinden / som her efterfølger.

Den tid hannem vitterligt vaar / i huad verdighed Eua vaar skabt vdi / i begyndelsen / oc huorledis hun bleff siden nedtryct / saa driffuer hand hende der til / at hun skal legge sig effter / at hun kand faa den mact oc ære igen / som

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

hun haffuer mist / oc tage Regimentit fra Adams ha=and / oc ingenlunde sam-tycke at Gud sette hende it tren eller thu neder bedre/ Men at hun skulde / met villighed/sige/som en Ro=mere sagde / Vbi qui non sis fueris, non est cur velis viue-re, Saa at hun vilde langt helder leffue i vfred oc v=samdrectighed / end hun vilde ydmyge sig / Oc end dog Dieffuelen haffuer icke saadant kundit fuldkomme hoss den fromme Euam/hu ilcken som haffuer (vden tuil) huldet sig mod Adam vdi al vnderdanighed/Saa forfare vi dog alligeuel/ Huorlunde hand driffuer

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

ſit ſpil hoſſ hendis Døtter/
Oc effterdi Quinderne kun-
de inted verre taale paa
Jorden/end at de ſkulle væ-
re deris mend vnderdanige/
oc bucke ſig for dem/ Der
faare tencke de til/Huorle-
dis de kunde kaſte ſaadan
byrde aff deris ſkuldre oc
velde ſig ind i Mandens
Regimente/ oc herredøm-
me/oc ſette al deris velfert
der paa ſkøtte inted/de giff-
ue hug vd helder tage hug
ind/oc kommer der viſſelig
ſtrid/ effter ſaadan Herre-
doms attraa oc begering/
Som en Hedniſke Poet oc
ſagde/ Lige ſom der er ekon
en Soel paa Himmelen/ſaa
bør ocſaa at være en Re-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

gentere/om det ſkal ellers
være fredſommeligt. Non
capit regnum duos, nec regna
ſocium terre, nec tedæ ſciunt.
Tho Herrer i it land/oc tho
Giecke i it huſſ forligis al-
drig / Som ocſaa Julius
Cæſar ſagde / Hand vilde
helder være Fogit i en lands
by/ oc haffue Regimentit
alene/end hand vilde rege-
re i Rom/met en anden/ſom
hand icke helder gaff ſig
til freds før end hand haff-
de formedelſt ſtor Blods
vdſtørtning bekommit ſaa-
dan Regimente/ Lige ſaa-
dant ſpil kom̃er Ecteſkabs
Dieffuel aff ſted/iblant Ec
tefolck / At effterdi Man-
den er Regimentit befalet/

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

oc vil icke giffue nogen an-
den saadan ære/ Oc Quin-
den / aff Ecteskabs Dieff-
uels tilægelse / vil icke være
tilfreds der met/ hũ vil met
mact/ haffue Regimentet
aff hendis Mands haand/
saa at der findes sielden
noget huff / vdi huilcket
Doctor Semand haffuer
ey fangit Regimentet /
Men huad onde der følger
effter saadan Sathans til
eggelse/ Det giffuer dag-
lige forfarenhed til kende/
Huorledis Ecteskab der
met forstørris/ Huff regi-
gimente om kuld kastis/
venlighed oc kerlighed vd-
slyckis / kiff/ Trette / tue-
dract/ Banden oc senden/

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

ere de første retter om Mor-
genen/Der aff voxer ocsaa
Anden stor wlycke / som er/
at deris bønner/ oc anden
GVDS Tienniste for-
hendris/Oc falde saa hen
baade i Liffs oc Siels
paade.

Til det andet / Saala-
der den Ecteskabs Dieffuel
sig icke der met nøye/ at
hand kand opheffue Quin-
derne vdi lige Regimente
met Mendene / Paa det
hand kand forstøre Guds
Orden / oc bort tage fred
oc endrectighed/Men hand
driffuer dem ocsaa (eff-
terdi de ere skrøbelige kær)
til saadan en dristighed/
at de ville icke aleniste

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

vere deris Mend vnder da-
nige som dem burde/ oc icke
helder aleniste sidde i lige
Regimente met Mendene/
Men traae effter at tuinge
Mendene plat nid vnder
deris Regimente oc befal-
ning / oc legge Manden
den Byrde paa/ som Gud
lagde hende paa/Saadan
befalning tog Eua sig til
effter hun vaar forlaackit
aff Diefuelen/oc antuorde-
de Adam it Eble oc bød han
nem (som den første D. Se-
mand) at han skulde/ for-
uden gensigelse / anamme
det/oc bidie paa det/Oc be-
klagede siden Adam saa-
dant haardelige faar Gud/
oc sagde / Den Quinde du

gafffst mig / hun gaff mig det Eble/oc ieg aad der aff/ Och her vdi ville Euæ Døtter haffue deris Moders art/Ja saa veldelige/at det er en almindelige klage oc plage/ baade i det Romerske oc Tørckiske Reyserdømme/ Huorledis Doctor Semand haffuer Regimentet/ Som ocsaa Historier forklare/at vdi nogle land haffue Quinderne set deris Mend paa stole ved Rocken/oc selff fort Regimentit alene/ oc regere Land oc Rige ꝛc. Det skeer ocsaa nu vdi dag i mange store Købsteder/ at Quinderne købe / oc selie som de ville selff/Oc er det saa / Manden vndertiden

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

køber noget/naar Quinden er i Kircken/eller paa Taarrit/behager saadan køb hende/gaat oc vel/ Men behager det hende icke/da skal købet opslas / oc hendis Mandens ord skal inted gelde.

Saa siger mand ocsaa/ at vdi en stor Stad / ved stads Porten / hengde en stor side Flesk/ oc vaar screffuit der hoss / at huilcken som haffde icke Doctor Simand hiemme/ den skulde tage Flesket bort / Oc der vaar i lang tid ingen som torde annamme det/ paa det siste kom en Bonde/oc vilde tage det bort/Da robte Porteneren til hannem

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

oc ſagde/at vil hand tage Fleſket bort/da ſkal hand bære det vnder Kiortelen/ Da ſuarede Bonden oc ſagde/ Det tør ieg icke gøre. Thi beſmitter ieg min Skiorte/Da tager min Huſtru imod mig naar ieg kommer hiem/ ſaa ieg føler det/ Der faar maatte hand lade Fleſket henge/Offuer ſaadan Quinde Regimente/ gaff Cato/en viſſ oc mectige Romere/ſtor klagemaal for det gantſke Romeſke raad/oc ſagde Vi Romere/ haffue Regiment offuer den gantſke Verden/Men vaare Huſtruer de haffue Herredomme offuer oſſ.

Men

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

Men huad for splitac-
tighed Satan bekommer
met saadan Regiment/giff
uer daglige exemple tilken-
de/oc gaar lige saa til/som
vdi Bøndernis oprør vdi
Tysk Land/Naar vnder-
danen vil være Herre/Oc
Herren skal være Suend/da
begyndis Krig oc Blod
styrtning/som ocsaa de
samme arme Bønder for-
numme.

Paa det Quindfolck
kunde vocte sig faar saa-
dan skreckelige Dieffuels hu
skud/Hoffmodighed oc
Dristighed/At de kunde op-
holde samdrectighed oc ker
lighed/oc at det kunde gaa
dem vel met baade til Liff

oc Siæl/Det staar aleniste
der vdi / At de skicke deris
tancker/ Gerninger / Leff=
nit/ oc Sind/ effter Guds
vilge oc befalning/At/ eff=
terdi Gud haffuer for den
oprYndelige Synd skyld/
degradiret oc ydmyget E=
uam oc alle hendis Døtter/
at de skulle icke sidde i lige
Regimente imod Mendene
Men vere dem vnderdani=
ge/oc kende den faar deris
Herrer / Da skulle fordi
Quinderne gerne oc tolmo.
delige bære saadan Kaarss/
som Gud haffuer lagt dem
paa/oc giffue sig met al yd.
myghed vnder deris mends
Herredømme/ Oc trøste sig
der met/at deris kaarss va=

rer icke euindelig/ meu fanger suarlige ende/oc siden i den anden Verden til Gud opheffue dem vdi den samme ære oc verdighed / som de haffde i begyndelsen i Paradis/ oc gøre dem da lige ved deris Mend.

Saadan loff giffuer den Hellige Petrus / den fromme Saræ/at hun ydmygede sig for hendis Mand/oc kaldede hannem Herre / oc som en Hedning sagde/ Æquo animo pœnam, qui metuere fuerunt, Det en haffuer forskylt / det lider hand diß taalmodigere / Fremdelis siger mand ocsaa vdi det almindelige Ord=

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

Ordſpraag / Feras, non culpes, quod vitari non poteſt, Det mand ſkal gøre Det maa mand helder gøre gerne / end vranguillighed hielper inted / men gører ekon det onde verre / derfaar ſkal en from erlig Quinde giffue ſig veluillige vnder ſaadan paalagde straff / oc icke ſtunde effter lige Regimentet met Manden / Men gerne vnd den Regimentit / huilcken Gud haffuer befalet den / oc tolmodelige forbide effter ſamme byrdis forledſkilſe / ſom ſkal endelig ſke / naar dette ſyndige legom leggis til huile oc ro.

Men

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

Men er det saa/ Quinderne ville icke effter Guds vilie/ være tilfreds/ Men ville kaste saadan paalagd Byrde fra sig/ Oc vilde endelige slas met Manden om Regimentit/ oc vinde hannem det aff met strid/ saa tabe de alligeuel/ Ocsaa hug til met/ Thi Gud hielper da den sterckiste/ Der faar er det de beste raad/ at Doctor Semand/ viger Doctor Hermen/ oc vnder hannem Regimentit/ paa det hun kunde dißbedre met vnderdanighed leffue i fred oc rolighed/ end met oprør mod hendis Herre/ leffue vdi idelig wfred/ kiffuen oc tretten Met lydac-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

tighed / oc vnderdanig-
hed / kand mand vnder
tiden formilde en Tyran/
Oc en from lydactige
Quinde/ kand i lige maa-
de tit bøye oc formilde
en knubuorden oc Tyran-
niſke mand / Ellers / ſom
mand pleyer at ſige/ kun-
de tho haarde ſtene
icke vel male
ſmaat.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

Den Siuende paagribelse/ met huilcken Ecteliskabs Dieffuel/ vil forderffue det ord som Moses setter fremdelis oc siger saa / Gud bygde en Quinde aff Rebbenet som hand tog aff Menniskén.

HEr bruger Moses it besynderligt oc wuonligt ord / siger icke som til forne / at Gud skabte Euam / Men hand bygde hende aff Adams Rebben/ Huor met / hand vil giffue klarlige til kende/ Huor

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

Huor faar Gud skabte Euam/oc gaff hannem hende/som er/Først paa det at hand skal icke giffue sig fra hende/som andre Diur gøre/Men giffue sig i rolighed hoss sin Quinde/oc bygge oc bo hoss hende som Adam ocsaa sagde/Der faare skal en Mand forlade Fader oc Moder/ oc henge ved sin Hustru.

Til det andet / Giffuer Moses met disse ord at forstaa at Eua skulde være Adams methielperinde / formere Hussit / affle Børn met huer andre / oc optucte dem i GVDS fryct.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

Til det Tredie / vil
hand ocsaa giffue der met
tilkende / at Eua skulde
være Adams Husholderin-
de / at huad Adam samle-
de til Kelderen oc Ste-
gersit / det skulde hun hol-
de til raade / oc see vel til
gaffns i Husit / den stund
Adam vaar vde / oc ar-
beyde for den del hand
skulde føre ind i Hussit /
Der faar kalder oc Pau-
lus (til Titum 2.) Quin-
derne / Custodes domus,
Huss voctere / Oc der faar
haffue ocsaa Hedninger-
ne malet Venerem paa it
Snegel huss / Giffuendis
der met at forstaa / at lige
som

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

ſom en ſnegel/drager altid
ſit Huſſ met ſig/ Saa ſkul-
le ocſaa Quinderne bliffue
i Huſet / oc icke løbe der
hen / ſom de haffue intet
gaat at beſtille / Lige det
ſamme betyder ocſaa den
Sed/ſom mange ſtede bru-
gis i Brolupper/ At naar
Bruden opløſſtis i hendis
brudeſeng / Da er en liden
dreng beſtildet / ſom ſkal
tage hendis Pantoffle aff
Føderne / oc ſla dem til
Væggen met Søm/at paa-
minde Bruden der met/
at hun ſkal effter den dag
bliffue i hendis Huſſ/ tage
der vare/det hende bør at
ſkøtte.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

Paa saadan Guds gerning/ giffuer Ecteskabs Dieffuel / ocsaa god act/ oc der hand seer / at Adam haffuer bygd it Huss/ hoss huilcken hand skal huile sig/ legger hand sig først mod Manden oc gører (foruden Ild) en ond røg i Hussit / oc driffuer Manden / baade met hiertit/ tancker oc fødder / vdaff husset betiligen om Morgen/ Først hen til Brende vin/saa til Rinssvin/ siden/ til pryssing/ Saa at næringen oc bieringen forsømmis der met/godset vnyttelige fortæris / Hustru oc børn sidde hiemme oc lide hunger oc tørst/ Der aff kom-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

mer klammer oc trette imel-
lem Ectefolck/naar Huſ-
bonden kommer hiem fulde
oc galind / oc Huſtruen er
der ved vred oc wtolmodig/
ſaa følger der effter onde
ord ſlag oc wfred/ Diſſimel-
lem ſtander den Ecteſkabs
Dieffuel bag dørren oc leer/
alt det hand kand.

Der neſt/legger Ecte-
ſkabs Dieffuel ſig ocſaa
effter Quinden / Huilcken
ſom burde at være hiemme/
effterdi hun er bygt til at
være Mandens Huſholde-
rinde / Da befinder mand
at vanartige Quinder løbe
hen i atſkildige Gader oc
vraaer / oc acter inted/

 huor-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

huorledis det haffuer sig hiemme/met hussholding/ oc naar de faa icke loff at bisse hen huor dem lyster/saa staa de stedse i Døren helder Vinduerne/ lige som husit brende induortis / Men huad for onde huskud/oc mistancke/Mendene faa der aff/Oc huad trette oc hug der følger effter/ det giffuer daglige forfarenhed til kende.

Til det vocte sig for denne Ecteskabs Dieffuels listighed / oc at vndfly Kiff/ trette oc vfred i Ecteskab / skulle fromme oc Christelig Ectefolck / effter

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

effter Guds Orden oc vil=
ge begynde oc ende de=
ris Ecteſkab / Oc ſkal en
Ectemand førſt betencke
huorledis GVD haffuer
bygt en Quinde oc giffuit
hannem dem / Paa det
hand ſkulde haffue alſom
ſtørſte lyſt oc vilge/til at
bo oc være hoſſ ſin Huſtru
oc Børn/leffue hoſſ dem/
oc holde dem til GVDS
fryct/ Siden ſkulde ocſaa
Quinderne giffue vel act
paa GVDS Orden / oc
ſkicke deris Ecteſkabs leff=
nit der effter/holde ſig hi=
emme vdi Huſſit/oc holde
til raad det ſom Manden
indſamler met ſin Sued oc

 Arbey=

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

Arbeyde/ oc tage sig ekon vare hiemme paa sit Embede / oc lade andre wduelige Quinder / løbe hid oc did/Dandsee oc springe/oc bruge løsactighed.

Ville Ectefolck saa skicke sig paa begge sider/ da kunde de bo venlige oc somdrectelige hoss huer andre/At den ene er gerne hoss den anden / at det gører Quinden ont/naar Manden er fra huss/ oc Manden er ilde til freds naar hand kand icke vere hoss Hustruen oc Børnene / etc.

Det

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

Det Ottende stød/ som Ecteskabs Dieffuel gør imod det ord/ som Moses siger/ at GVD lede Euam till Adam.

HEr met giffuer nu Moses tilkende til en beslutning/ huorledis GVD haffuer det saa forordinerit/ At Menniskens vilkaar skal icke vare saadant/ som vmelindis Creaturers vilkaar ere / at de maa tilhobe føye sig

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

huem oc huor mange de ville Men (som tilforne er sagt/om Adæ søffn) Da skulle de bede GVD/om om en god stoldbroder/ Thi som Christus siger hoss Johannem/at hans Fader arbeyder end nu i dag hoss/oc i alle sine creatur etc.

Dette veed Dieffuelen saare vel/Der faar lige som hand legger sig imod alle GVDS gerninger/Oc vil icke lade være gaat/det som GVD haffuer giort gaat/saa legger hand sig ocsaa imod denne GVDS gerning/ Oc

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

Oc driffuer Folck enten til Horeri/eller ocsaa at de skulle (GVD wadspurt) tage til Ecte/ effter deris egen vellyst oc tycke/Saa at de ere saare mange Folck/huilcke icke GVD/ men Dieffuelen tilhaabe føyer vdi Ecteskab / Oc effterdi Forælderne/Slect oc Venner ere GVDS metdelere / ved huilcke hand tilføyer huer sin Ecte Person / Saa legger Dieffuelen sig til Marcken imod GVD Oc hand meddel / saa at Børnene enten foracte dem/ Oc følge deris egen velløst effter / Oc gøre der

met

met Forelderne Hiertens sorrig / helder ocsaa kommer Forelderne til at forgribe sig imod GVDS Orden / at naar de ville forsørge deris Børn / Da see de meget mere hen til Rigdom / megen veldig Slect oc Venner / end til GVDS orden oc vilge / Huor aff der voxer siden megen wlycke / J det de ville / mod GVDS vilie / komme dem samme / Som haffue huercken løst eller kerlighed til huer andre / Saa leffue de ocsaa sigen vdi Ecteskab foruden kerlighed til huer andre.

Der

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

Der imod ſkulle vnge Menniſke vel giffue act paa denne GVDS Orden oc ſkick / oc effterdi en from Quinde kommer aff HERREN / Som Salomon ſiger / Der faar ſkulle de førſt før alting raadſla met hannem der om / oc bede hand vilde beſkicke gode middel / Som kunde tilføye hannem en from Quinde / huilcken hand haffde ſkabt hannem til gode / Oc lade ſig ſiden nøye met den GVD haffuer beſkicket hannem.

Oc der faar ſkulle Børnene

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

nene icke foracte Forælder-
ne/Men lade dem giffte
sig/Effterdi/de ere de ret-
te meddeler/ forskicket aff
GVD der til/som de Hel-
lige Patriarcher oc haff-
ue giort/ som Bibelens
Historier vduiser/ huilc-
ket ocsaa vaar vonligt
hoss Hedninger/ Huess
Historier oc Exempler va-
ar faar langt at opreg-
ne.

Disligeste skulle oc-
saa Forelderne oc For-
mynderne/ flittelige giff-
ue act paa/ oc tencke/ at
de ere inted i denne Dag/
vden meddeler oc redskaff/
til-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

tilſkickne aff GVD / Oc at det ſtander icke altſammen vdi deris fri vilge / At giffue nogen bort / Men de ſkulle flittelige randſage om det ſkeer effter GVDS Orden / oc om det er hannem ſaa behagelig eller ey.

FINIS.

H. G. H. V. D. A.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

Prentet i Lybeck / hoss Assweri Krögers Erff-uinge.

Anno XCVI.

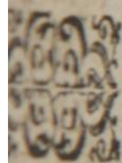

Oc findis til kiøbs hoss Laurentz Albrechts Bogfører der sammestdes.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

Prenteri
heck / hoss Assve
ri Krögers Erff-
inge.

nno XCVI.

is til kiøbs hoss
ens Albrechts
fører der sam-
mesides.

94

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

~~vive te ...~~ Cato

Cum dubius fessis magnum [illegible] vigorem.

~~Hom. ...~~

Qui nescit dissimulare nescit regnare

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

Bacchus et afflictis
requiem mortalibus
Tibull. affert.

voluptates com-
mendat rarior usus.
Juven. Sat: XI.

Beatus ille, qui procul
negotiis

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1243 8° copy 1